

Landelijke evaluatie KNVB spelerspas

In opdracht van KNVB

**David Romijn
Janine van Kalmthout
Marcia de Jong**

© *W.J.H. Mulier Instituut*
's-Hertogenbosch, februari 2010

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
1.1 Aanleiding en vraagstelling	9
1.2 Onderzoeksofzet	11
1.3 Analyse	12
1.4 Leeswijzer	13
2. Spelerspas in de praktijk	14
2.1 De controle van de spelerspas	14
2.1.1 De betrokkenheid van secretarissen bij de controle	15
2.1.2 Controle scheidsrechters	16
2.1.3 Controle aanvoerders/leiders	19
2.2 Fotocontrole spelerspas	21
2.3 Overtredingen spelerspas	23
2.3.1 Misbruik spelerspas	23
2.3.2 Spelen zonder spelerspas	25
2.3.3 Strafmaat	27
3. Effecten van de spelerspas	28
3.1 Algemene effecten	28
3.2 Effecten spelerspas volgens secretarissen	30
3.3 Effecten scheidsrechters	31
3.4 Effecten aanvoerders/leiders	32
4. Verbetermogelijkheden spelerspas	34
4.1 Tevredenheid huidig functioneren spelerspas	34
4.1.1 Digitaal wedstrijdformulier	35
4.2 Verbeterpunten	36
5. Gegevens van de KNVB	40
5.1 Kerncijfers KNVB	40
5.2 Bevindingen van de tuchtcommissies	42
5.2.1 Spelerspas in de praktijk volgens tuchtcommissie	42
5.2.2 Effecten van de spelerspas volgens tuchtcommissie	43
5.2.3 Verbetermogelijkheden spelerspas volgens tuchtcommissie	44
6. Conclusies en aanbevelingen	45
Bijlage 1. Uitgangspunten spelerspas	49
Bijlage 2. Responsoverzicht scheidsrechters	50
Bijlage 3. Pasbezit per district	51

Bijlage 4. Vergelijking tuchtzaken	52
Bijlage 5. Topiclijst tuchtcommissie	53
Bijlage 6. Enquêtes evaluatie spelerspas	58

Samenvatting

In deze rapportage is verslag gedaan van de landelijke evaluatie spelerspas. In deze evaluatie is ingegaan op de vraag in hoeverre de pas voldoet aan de doelstellingen die de KNVB geformuleerd heeft omtrent de spelerspas. Het is de primaire doelstelling van de pas om als controlemiddel te fungeren voor de identiteit van de spelers. De secundaire doelstellingen hebben betrekking op het verminderen van negatieve randverschijnselen rond de wedstrijd. Hiermee wordt onder andere bedoeld; het terugdringen van (fysiek) geweld op en rond het veld, het verbeteren van lik-op-stuk-beleid en het verbeteren van de kwaliteit van de competities.

In een eerder onderzoek naar de spelerspas in district West-II zijn vragenlijsten ontwikkeld voor scheidsrechters (bond en club), secretarissen en aanvoerders/leiders. Deze vragenlijsten zijn de basis voor het onderzoek en zijn met behulp van de KNVB na een representatieve steekproef onder zowel zaal- als veldverenigingen uitgezet. Onder deze groepen was de respons in veel gevallen meer dan voldoende, het totale responspercentage was 42%. Alleen de groep clubscheidsrechters uit de zaal was te klein om in de analyses over deze groep afzonderlijk resultaten te benoemen.

Spelerspas in de praktijk

Volgens aanvoerders/leiders in de zaal en op het veld is de spelerspas een zeer goed controlemiddel om de identiteit van spelers vast te stellen (resp. 84% en 73%). Het merendeel van de scheidsrechters deelt deze overtuiging (resp. 71% en 66%). Het zijn vooral de scheidsrechters van de bond die deze controle strikt uitvoeren. Clubscheidsrechters zijn wat minder stipt in het naleven van de door de KNVB opgestelde procedures. Mogelijk komt dit voort uit een ervaren gevoel van ongemak dat meer leeft bij clubscheidsrechters dan bij bondsscheidsrechters (resp. 76% en 89% op het veld). De ervaring van aanvoerders en leiders rond de samenwerking met de scheidsrechter rond deze controle is vrijwel nooit slecht (4%).

De fotocontrole wordt slechts incidenteel aangevraagd bij de scheidsrechter. Wanneer dit echter wel gebeurt, dan wordt deze vrijwel altijd uitgevoerd. In de zaal is het uitvoeren van een fotocontrole op eigen initiatief gebruikelijker (44%) dan op het veld (7%) bij bondsscheidsrechters. Ook controleren zij de passen dan vaker allemaal (83%) dan dat dit op het veld gebeurt (58%).

Overtredingen met betrekking tot het gebruik van de spelerspas komen niet vaak voor volgens de meeste betrokkenen. Één op de tien scheidsrechters geeft aan dat dit wel vaak voor komt. Als het gaat om het bewust omzeilen van de pasverplichting dan vinden er volgens scheidsrechters, secretarissen en aanvoerders/leiders zeer weinig overtredingen plaats. Het verhinderen van controle, bewust zoek maken van de pas of het onterecht aanvragen van een tweede pas komt volgens deze groepen slechts incidenteel voor.

Effecten van de spelerspas

Slechts een zeer klein gedeelte van alle scheidsrechters en aanvoerders/leiders geeft aan het niet eens te zijn met het door de KNVB gehanteerde principe 'geen pas = niet spelen' (4%). Het aantal niet gerechtigde spelers is volgens de helft van alle respondenten afgenomen als gevolg van de spelerspas. Het aantal molestaties (11%), zware (fysieke) overtredingen (7%) en verbaal geweld (8%) zijn daarentegen volgens veel minder respondenten afgenomen als gevolg van de

pas. Het aantal keren dat de ware identiteit van een speler vastgesteld kon worden bij behandeling van een tuchtzaak is volgens 22 procent van de secretarissen wel toegenomen.

Secretarissen geven aan dat de omvang van het administratieve werk is toegenomen (87%). Voor scheidsrechters geldt dat ruim een kwart zich door de pas beter gesteund voelt in het veld en voor 4 procent van hen geldt dat de pas de bereidheid om scheidsrechter te worden verminderd. De helft van de aanvoerders en leiders duiden de competitie als eerlijker aan en voor 8 procent geldt dat zij het minder plezierig vinden om aanvoerder of leider van een team te zijn als gevolg van de spelerspas.

Verbetermogelijkheden

Tweederde van de gebruikers van de pas is tevreden over het functioneren van de spelerspas. Voor zowel scheidsrechters als aanvoerders/leiders en secretarissen uit de zaal geldt dat zij vaker tevreden zijn dan hun vakbroeders op het veld. Volgens secretarissen staat slechts 8 procent van de spelers negatief tegenover de spelerspas.

De verbeterpunten komen met name van betrokkenen die niet negatief tegenover de pas staan, maar wel mogelijkheden tot verbetering zien. Zowel de helft van de scheidsrechters als secretarissen geeft aan voorlichting te ontvangen omtrent het gebruik van de spelerspas. De geldigheidsduur van de pas verdient, met name onder de jeugd, de aandacht. Deze zou volgens 41 procent van de secretarissen korter dan de huidige 5 jaar mogen zijn. Een ander veel genoemd verbeterpunt is de kwaliteit van de foto. Ruim een kwart van de secretarissen geeft aan dat de foto op dit moment onduidelijk is. Deze kan groter en recenter. Slechts 3 procent van de ondervraagden geeft aan dat zij als een verbeterpunt de pas graag afgeschaft zien.

Conclusies

De spelerspas voldoet goed aan het primaire doel van de pas; het verbeteren van de controlebaarheid van de identiteit. De groep die het hier niet mee eens is, is in de overweging om door te gaan met de spelerspas, verwaarloosbaar te noemen. De spelerspas voldoet echter in veel mindere mate aan de secundaire doelstellingen; de pas beïnvloedt 'de wedstrijd' niet of nauwelijks. Om dit te bewerkstelligen worden verbetermogelijkheden en aanvullende suggesties gedaan door de gebruikers. Het investeren in sommige van deze verbeterpunten en aanvullingen kan het gebruik van de pas sterker maken.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en vraagstelling

De spelerspas is door de KNVB in 2002/'03 (bij wijze van proef) ingevoerd met een aantal doelstellingen. Deze doelstellingen werden achteraf geëvalueerd door het W.J.H. Mulier Instituut. Op basis van de twee evaluatieonderzoeken (seizoen 2002/'03 en 2003/'04) naar de spelerspas in district West II, werd een aantal conclusies getrokken. De bondsscheidsrechters bleken de procedures met betrekking tot de spelerspas beter na te volgen dan de clubscheidsrechters. De spelerspas bleek een goed middel om het aantal niet-gerechtigde spelers te verminderen, maar er kon niet worden aangetoond dat de spelerspas heeft geleid tot vermindering van het aantal molestaties, vechtpartijen en zware overtredingen. Vastgesteld werd dat zowel scheidsrechters als verenigingen positief tegenover invoering van de spelerspas staan. Mede op basis van deze resultaten besloot de KNVB tot landelijke invoering van de spelerspas. De spelerspas is in 2006/2007 ingevoerd, twee jaar later is het Mulier Instituut gevraagd een evaluatie uit te voeren van de effecten van de spelerspas.

Doelstellingen spelerspas

De spelerspas is primair ingevoerd met als doel de controlemogelijkheden te verbeteren van de spelers die op het wedstrijdformulier staan. Naast het voldoen aan de primaire uitgangspunten, hoopt de KNVB dat de invoering van de spelerspas een bijdrage kan leveren aan enkele andere aspecten ter optimalisering van de voetbalsport. Onder deze secundaire doelstellingen vallen onder andere zaken als het bijdragen aan sportiviteit en respect en het bevorderen van lik-op-stuk-beleid. De primaire en secundaire uitgangspunten van de spelerspas zijn weergegeven in bijlage 1.

Voor de spelerspas geldt het principe 'Geen pas = niet spelen'. Dit wil zeggen dat een spelend lid altijd de spelerspas moet kunnen laten zien wanneer deze uit wil komen in de betreffende wedstrijd. Inmiddels is ruim 97 procent van alle leden die in het bezit moeten zijn van een spelerspas ook daadwerkelijk in het bezit van deze pas (cijfers KNVB, 2010).

Centrale vraagstelling onderzoek

Op basis van de uitgangspunten omtrent de spelerspas vanuit de KNVB, gaat de aandacht in dit rapport met name uit naar de volgende doelstellingen:

- Verbeteren van de mogelijkheden tot het vaststellen van de juiste identiteit van spelers;
- Afname van het aantal niet-gerechtigde spelers in het veld;
- Verbeteren van de mogelijkheden tot het vaststellen van de juiste identiteit van spelers die zich voor, tijdens, of na wedstrijden schuldig gemaakt hebben aan molestaties of andere wanordelijkheden;
- Afname van het aantal molestaties, vechtpartijen en zware (fysieke) overtredingen in het veld;
- Meer respect voor de scheidsrechters.

De centrale vraagstelling voor het onderzoek luidt:

Wat zijn de opvattingen over de spelersspas van verenigingen, scheidsrechters en aanvoerders/leiders, wat zijn de effecten van de spelersspas op het aantal niet-gerechtigde spelers en op de sportiviteit op en rondom het veld?

Op basis van deze centrale vraagstelling zijn deelvragen per onderzoeksgroep (secretarissen, scheidsrechters en aanvoerders/leiders) geformuleerd. Hierbij gaat het om onderzoeksgroep-specifieke vragen die met name betrekking hebben op de verhouding die zij hebben met de spelersspas. Een aantal vragen zijn meer algemeen en zijn aan elke groep gesteld. Hier volgen de deelvragen per onderzoeksgroep.

Secretarissen (verenigingen)

- Worden volgens de secretarissen veel overtredingen gemaakt door spelers ten aanzien van gebruik van de spelersspas (dat wil zeggen; wordt er gefraudeerd met de spelersspas)?
- Hoe beoordelen de secretarissen de houding van spelers binnen hun vereniging ten aanzien van de spelersspas?
- Hoe vaak krijgen de secretarissen het verzoek een foto-controle te laten uitvoeren door de scheidsrechter?
- Wat is volgens de secretarissen het effect van de spelersspas op het aantal niet-gerechtigde spelers in het veld?
- Wat is volgens de secretarissen het effect van de spelersspas op de hoeveelheid administratief werk van de secretarissen?
- Wat zijn volgens de secretarissen de verbetermogelijkheden van de spelersspas?

Scheidsrechters

- Worden bij de controle van de spelerspassen de procedures gevolgd, zoals die beschreven zijn in de 'Handleiding spelersspas scheidsrechters' van de KNVB?
- Worden volgens de scheidsrechters veel overtredingen door de spelers gemaakt ten aanzien van het gebruik van de spelersspas?
- Krijgen scheidsrechters vaak het verzoek tot foto-controle?
- Vinden scheidsrechters de spelersspas een goed controlemiddel om de identiteit van spelers vast te stellen?
- Welke problemen hebben scheidsrechters het afgelopen seizoen (2008/2009) ondervonden bij het volgen van de procedures rondom de spelersspas?
- Wat is volgens de scheidsrechters het effect van de spelersspas op het aantal niet-gerechtigde spelers in het veld?
- Wat is volgens de scheidsrechters het effect van de spelersspas op het aantal molestaties, vechtpartijen en zware (fysieke) overtredingen in en rondom het veld?
- Wat zijn volgens de scheidsrechters verbetermogelijkheden van de spelersspas?

Aanvoerders/leiders

- Wat zijn de opvattingen van aanvoerders/leiders over de spelerspas?
- Zijn de aanvoerders/leiders van mening dat de spelerspas bijdraagt aan het terugdringen van de niet-speelgerechtigheid en de onsportiviteit op en rondom het veld?
- Worden de spelerspassen volgens de aanvoerders/leiders vaak gecontroleerd?
- Op welke manier vindt de controle plaats?
- Wat zijn de nadelen van de spelerspas?

1.2 Onderzoeksopzet

Om antwoorden op de onderzoeksvragen te kunnen formuleren, is gebruik gemaakt van een zestal verschillende vragenlijsten. De groepen die ondervraagd zijn betreffen de secretarissen (verenigingsbestuurders), de scheidsrechters (zowel bonds- als verenigingsscheidsrechters) en de aanvoerders/leiders. Voor alle groepen is een uitsplitsing gemaakt naar veld- en zaalvoetbal, waarbij de vragenlijsten voor veld- en zaalvoetbal op enkele kleine punten na identiek zijn.

Rekening houdend met de vergelijkbaarheid van de resultaten met die van de evaluatieonderzoeken voor district West II, zijn de in die onderzoeken gehanteerde vragenlijsten in dit onderzoek opnieuw als basis gebruikt. In samenspraak met de KNVB zijn de vragenlijsten geactualiseerd en zijn enkele aanvullende vragen opgenomen.

De vragenlijsten zijn afgenomen in de vorm van webenquêtes. De KNVB droeg zorg voor het versturen van de uitnodigingen aan de verscheidene onderzoeksgroepen. De scheidsrechters (zowel bonds- als verenigingsscheidsrechters) zijn via e-mail benaderd, de secretarissen en aanvoerders/leiders per brief. De secretarissen zijn gevraagd de brieven voor twee aanvoerders/leiders binnen de vereniging te verspreiden. Het versturen van de brieven heeft plaatsgevonden via de zes districten van de KNVB. De KNVB heeft een tweetal herinneringen naar de verschillende groepen gestuurd.

Ook de ervaringen van de tuchtafdelingen van de zes districten zijn getoetst. Deze afdelingen zijn bevraagd via een topiclijst die zij per e-mail hebben ontvangen. De cijfers van de KNVB omtrent aantallen molestaties, gele en rode kaarten etc. zijn ook meegenomen in het onderzoek.

De KNVB heeft het onderzoek onder de aandacht gebracht middels Sportlink Club, nieuwsbrieven en berichten op de website. Daarnaast heeft de KNVB ook via andere kanalen het belang van het onderzoek onder de aandacht gebracht.

Steekproef en respons

De netto steekproef betrof alle Nederlandse voetbalverenigingen. In totaal zijn 3.816 secretarissen (verenigingsbestuurders) benaderd met het verzoek tot medewerking aan het onderzoek (2.676 veldvoetbal en 1.140 zaalvoetbal). Via de secretarissen zijn 5.352 aanvoerders/leiders veldvoetbal en 2.280 zaalvoetbal aangeschreven. Dit is een totaal van 7.632 aanvoerders/leiders. Het responspercentage van de secretarissen ligt beduidend hoger dan het responspercentage van de aanvoerders/leiders (resp. 36% en 21%). De secretarissen en aanvoerders/leiders die actief zijn in het veldvoetbal hebben aanzienlijk meer gerespondeerd dan degenen uit het zaalvoetbal (tabel 1.1).

Bij de KNVB staan ongeveer 25.000 scheidsrechters geregistreerd. Uit dit bestand is door de KNVB een steekproef getrokken van 4996 scheidsrechters, waarbij rekening is gehouden met de verhouding bonds- en clubscheidsrechters in het bestand. Het responspercentage ligt onder bondscheidsrechters aanzienlijk hoger dan onder clubscheidsrechters. Van deze laatste groep beantwoordde slechts 31 procent de vragenlijst tegenover 79 procent die dat deed onder de bondscheidsrechters (veld en zaal).

Tabel 1.1. Responsoverzicht onderzoek

	Aangeschreven	Retour ontvangen	% respondenten
Secretarissen			
Veld	2676	1155	43
Zaal	1140	237	21
Totaal	3816	1392	36
Aanvoerders/leiders			
Veld	5352	1349	24
Zaal	2280	302	13
Totaal	7632	1651	21
Scheidsrechters			
Bond totaal	1819	1435	79
Veld (bond)	1644	1298	79
Zaal (bond)	175	137	78
Club totaal	3177	996	31
Totaal scheidsrechters	4996	2431	49
Totaal	16444	5474	42

Per district ligt het responspercentage onder scheidsrechters vrijwel gelijk. Zie bijlage 2 voor deze uitsplitsing van respons onder scheidsrechters per regio en bond-/clubachtergrond.

1.3 Analyse

De analyse is op basis van de onderwerpen zoals deze geformuleerd zijn in de onderzoeksopzet. Er wordt ingegaan op het gebruik van de spelerspas in de praktijk, het effect dat de pas heeft op het amateurvoetbal en de mogelijke verbeterpunten van de pas en zijn procedures. Per onderwerp wordt eerst een algemeen beeld geschetst van de situatie voor de doelgroepen en de mogelijke verschillen tussen deze groepen. Vervolgens wordt, waar mogelijk, per doelgroep het onderwerp specifiek behandeld. Op deze wijze wordt met het onderzoek getracht op een overzichtelijke wijze antwoord te geven op de onderzoeksvragen. Buiten de uitgevoerde vergelijkingen tussen de verschillende groepen respondenten zijn ook binnen deze groepen uitsplitsingen gemaakt. Hierbij is gekeken naar zaken als de verschillen tussen veld- en zaalvoetbal, club- en bondscheidsrechters, grote en kleine verenigingen, A- en B-categorie. Ook is gecontroleerd op de verschillen tussen de zes districten. A- en B-categorieën zijn ook

wel te omschrijven als hoog en laag niveau. Zo hebben teams uit de A-categorie vaak bondsscheidsrechters en dient hun speelveld aan meer eisen te voldoen.

De cijfers van de KNVB en de informatie van de verschillende tuchtafdelingen zijn in deze analyse buiten beschouwing gelaten. Deze informatie worden in een apart hoofdstuk weergegeven. Dit zal als referentiekader gebruikt worden om de waarde van de antwoorden uit de ondervraagde groepen te wegen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op het gebruik van de spelerspas in de praktijk. Hierbij valt te denken aan (foto)controle, misbruik en overtredingen van de pas. In hoofdstuk drie komen de effecten aan de orde die de spelerspas heeft met betrekking tot het gebruik. Zowel de positieve effecten (eerlijkere competitie, afname molestaties) als de negatieve effecten (toename administratie, taken) komen hierin aan bod. Hoofdstuk 4 laat zien hoe gedacht wordt over het huidige functioneren van de spelerspas door de verschillende groepen ondervraagden. Ook geven zij hun mening over de verbeterpunten van de pas. In hoofdstuk vijf passeren de zojuist genoemde onderwerpen nogmaals de revue. Echter, in dit hoofdstuk zal dit gebeuren op basis van kerncijfers rond tuchtzaken van de KNVB en de ervaringen van tuchtcommissieleden. In hoofdstuk 6 wordt besloten met de conclusies en aanbevelingen.

2. Spelerspas in de praktijk

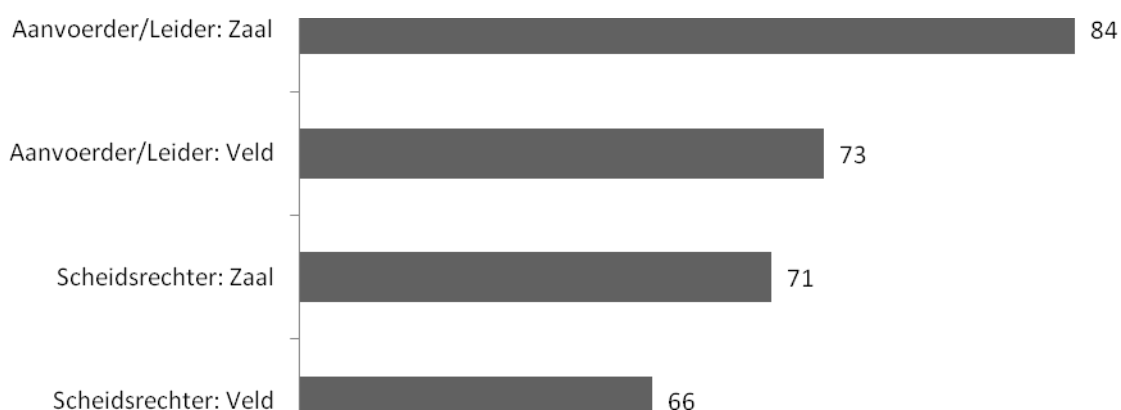
Tegenwoordig is de spelerspas van de KNVB voor iedereen een voorwaarde om mee te kunnen doen aan een competitiewedstrijd die onder toezicht van de bond gespeeld wordt. Dit houdt in dat alle spelers en wisselers een geldige spelerspas moeten kunnen tonen, dat deze gecontroleerd moeten (kunnen) worden en tijdens de wedstrijd beheerd moeten worden. Op dit moment is 97 procent van de voetballende leden in het bezit van een KNVB spelerspas (bijlage 3). Dit is hoger dan de afgelopen jaren en naar alle waarschijnlijkheid ook het maximaal haalbare volgens de KNVB. De oorzaak hiervoor ligt in de achterblijvende administratie van de verenigingen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op hoe er in de praktijk met de spelerspas wordt omgegaan.

2.1 De controle van de spelerspas

Het belangrijkste doel van de spelerspas is het controleerbaar maken van de spelers op het veld. Zijn de 22 spelers op het veld ook daadwerkelijk gerechtigd om te spelen? De spelerspas is het controlemiddel om te kijken of alle op het wedstrijdformulier ingevulde spelers ook daadwerkelijk op het veld staan.

In eerste instantie is aan de directe betrokkenen gevraagd, in hoeverre de spelerspas aan dit belangrijkste doel voldoet. De betrokkenen vanuit de teams zijn met name enthousiast over de pas als controlemiddel. Aanvoerders en leiders uit de zaal zijn hierin het meest positief; 84 procent van deze groep ziet de pas als goed controlemiddel (figuur 2.1). Bij het veldvoetbal is dit 73 procent. Dit verschil tussen veld en zaal is ook aanwezig bij de scheidsrechters. Scheidsrechters zaalvoetbal zijn positiever dan scheidsrechters veldvoetbal over de spelerspas als goed controlemiddel.

Figuur 2.1 De pas als goed controlemiddel (percentage 'helemaal mee eens').

2.1.1 De betrokkenheid van secretarissen bij de controle

Secretarissen hebben niet de taak om de passen te controleren voor de wedstrijd. Die verantwoordelijkheid ligt bij de scheidsrechter. Wel hebben zij de taak om er voor te zorgen dat spelers van de eigen vereniging in het bezit zijn van een spelerspas, voordat de betreffende wedstrijd aanvangt. Bij één op de drie verenigingen zijn van alle spelers alle passen tijdig aanwezig (tabel 2.2). Bij de overige 67 procent is in het afgelopen seizoen wel eens voorgekomen dat een speler niet in het bezit was van een geldige spelerspas. In totaal heeft 54 procent van alle secretarissen bij de betreffende speler aangegeven dat deze niet kon spelen. Bij 36 procent van de verenigingen is wel eens getracht de speler in kwestie toch te laten spelen. Dit gebeurde onder meer door te spelen op de spelerspas van een ander, of door overleg met tegenstander en scheidsrechter. Bijna één op de vijf van de secretarissen ziet dit niet als zijn of haar taak en laat het over aan anderen. Opvallend is dat men in de zaal de zaken relatief beter op orde zegt te hebben (41%). Men probeert echter wel vaker een speler alsnog te laten spelen (46%).

Tabel 2.2. Hoe bent u (of uw collega) omgegaan met spelers van uw vereniging die bij wedstrijden nog geen spelerspas hadden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	Secretaris		
	Totaal n=1392	Veld n=1155	Zaal n=237
	%	%	%
Ik heb verhinderd dat de speler kon spelen	54	56	47
Ik heb geprobeerd de speler te laten spelen	36	34	46
Ik heb het aan anderen overgelaten	19	20	14
Deze situatie is nooit voorgekomen	33	32	41

Wat opvalt, naast de verschillen tussen veld- en zaalsecretarissen, is dat met name de kleinere verenigingen vaker proberen spelers te laten spelen dan grotere verenigingen. Daarnaast bleek men in de regio's Noord en Zuid (I en II) vaker spelers toch probeert te laten spelen dan in de andere regio's.

Secretarissen zijn verantwoordelijk voor de logistieke gang van zaken rond de controle van de spelerspassen voor de wedstrijd. Daarom is deze partij gevraagd om aan te geven hoe men deze gang van zaken heeft ervaren in het afgelopen seizoen. Bij krap twee op de drie verenigingen houdt de vereniging volgens de secretaris in veel gevallen toezicht op het naleven van het controleren van de spelerspassen. Bij één op de vier verenigingen gebeurt dit zelfs altijd. Op het veld gebeurt dit overigens vaker dan in de zaal (tabel 2.3). Over het algemeen houden secretarissen in de zaal minder toezicht op de controle van de spelerspassen dan veldsecretarissen.

Bij het overgrote gedeelte van de veldverenigingen is het een normale gang van zaken dat de spelerspassen tijdens de wedstrijd op een afgesloten plaats opgeborgen kunnen worden (83%, tabel 2.3). Van deze gewoonte is bij de zaalverenigingen absoluut geen sprake. Daar biedt slechts 29 procent van de verenigingen dit standaard aan. Mogelijk valt dit te verklaren door het feit dat veel zaalverenigingen hun accommodatie huren en dus de mogelijkheid niet hebben om de passen op een beschermde plek op te bergen.

Het aantal klachten dat men krijgt over een gebrekkige controle van de passen door de scheidsrechter ligt niet hoog. In totaal geeft 84 procent van alle secretarissen aan zelden of nooit klachten te krijgen van spelers of leiders.

Tabel 2.3. Gang van zaken rond de controle spelerspassen (onder secretarissen)

		Secretaris		
		Totaal n=1392 %	Veld n=1155 %	Zaal n=237 %
Toezicht houden op controle spelerspassen door de vereniging	Altijd	24	24	23
	Meestal wel	40	42	30
Aanbieden van gelegenheid om de passen op een afgesloten plaats op te bergen tijdens de wedstrijd	Altijd	74	83	29
	Meestal wel	13	12	15
Is het in het afgelopen seizoen (2008/2009) voorgekomen dat u klachten heeft gekregen van spelers of leiders over een gebrekkige controle van de passen door de scheidsrechter?	Nooit	58	57	66
	Zelden	26	27	19

2.1.2 Controle scheidsrechters

Secretarissen krijgen van spelers over het algemeen weinig klachten over de gang van zaken rond de controle van de passen. Daarnaast was ook te zien dat een aantal secretarissen zich actief met de controle bezighield, maar dat ook een deel van deze groep dit overliet aan anderen (lees: scheidsrechters en aanvoerders/leiders).

De pas als controlemiddel was in paragraaf 2.1.1 door ongeveer tweederde van de scheidsrechters omarmd als goed controlemiddel. Om te achterhalen in hoeverre de controle plaatsvindt en of de voorwaarden hiervoor goed zijn, is gebruik gemaakt van een aantal vragen aan de verantwoordelijken zelf; de scheidsrechters.

Op het veld lukt het in veel gevallen om de passen minimaal een kwartier voor de wedstrijd aanwezig te hebben. Met name bondscheidsrechters hebben hier vrijwel nooit problemen mee (91%). In de zaal lukt dit beduidend minder vaak. Hier is het juist andersom; clubscheidsrechters hebben de passen vaker op tijd voor handen dan bondscheidsrechters (tabel 2.4).

Voor vrijwel alle bondscheidsrechters is het gewoonte om het wedstrijdformulier voorafgaand aan de wedstrijd te controleren aan de hand van de spelerspassen. De veldscheidsrechters (97%) doen dit vaker dan de collega's uit de zaal (88%). Ook bij een groot deel van de scheidsrechters vanuit de club is dit gewoonte, maar ligt het cijfer op 77 (veld) en 70 (zaal) procent. Dit lijken, zeker bij de bondscheidsrechters, in eerste instantie hoge percentages, maar hierbij moet in ogenschouw genomen worden dat de bedoeling is dat het percentage altijd op 100 procent ligt. Het percentage dat na de wedstrijd een controle uitvoert naar aanleiding van het wedstrijdverloop ligt een stuk lager dan de controle vooraf. Deze controle is niet verplicht en om deze reden zeggen deze cijfers niets over de striktheid van het volgen van de procedures

door de scheidsrechter. Wat opvalt is dat met name bondsscheidsrechters die op het veld actief zijn vaker de passen na de wedstrijd controleren dan alle andere groepen.

In de praktijk zijn de aanvoerders en/of leiders van teams in iets meer dan de helft van de gevallen aanwezig terwijl de scheidsrechter de passen controleert. Bij scheidsrechters van de bond gebeurt dit substantieel vaker (63%) dan bij scheidsrechters van de club (38%). Dit verschil tussen bonds- en clubscheidsrechters komt ook terug bij de vraag of alle passen gecontroleerd worden. Bij de bondsscheidsrechters ligt dit percentage ruim 10 procent hoger dan bij de clubscheidsrechters.

Tabel 2.4 Verloop controle spelerspas door scheidsrechters (% altijd, meestal wel)

	Totaal	Veld		Zaal	
		Club	Bond	Club	Bond
	n=2431 %	n=966 %	n=1298 %	n=30 %	n=137 %
Ontvangt u minimaal een kwartier voor aanvang van de wedstrijd de spelerspassen van de leider of aanvoerder van beide teams?	81	78	91	39	25
Controleert u voor aanvang van de wedstrijd de gegevens op het wedstrijdformulier aan de hand van de spelerspassen?	88	77	97	70	88
Controleert u na de wedstrijd, naar aanleiding van het wedstrijdverloop, de gegevens op het wedstrijdformulier aan de hand van de spelerspassen?	56	46	65	44	43
Als u de gegevens op het wedstrijdformulier aan de hand van de spelerspassen controleert, gebeurt dit dan in aanwezigheid van aanvoerder of leider van beide teams?	54	38	63	48	66
Als u de gegevens op het wedstrijdformulier aan de hand van de spelerspassen controleert, controleert u dan alle spelerspassen?	89	81	95	84	93

Bovenstaande uitkomsten geven een wisselend beeld van de wijze waarop de procedure rond de controle van de spelerspassen uitgevoerd wordt. Om te bezien of deze procedure als methode goed werkt is ook gevraagd aan de huidige verantwoordelijken, de scheidsrechters, wie de controle zou moeten uitvoeren. Eén op de drie scheidsrechters geeft aan dat dit door de scheidsrechter zou moeten plaatsvinden in afzondering van spelers of leiders (tabel 2.5). Bij de scheidsrechters in de zaal ligt dit cijfer veel lager. Daar geeft minder dan één op tien scheidsrechters aan dat dit op deze wijze zou moeten plaatsvinden. Daar vindt men vaker dat er juist in het bijzijn van deze spelers en leiders gecontroleerd zou moeten worden. Geconcludeerd mag wel worden dat veel scheidsrechters de controle wel degelijk als hun taak zien.

Tabel 2.5. Wie zou volgens u (scheidsrechter) de spelerspassen moeten controleren?

	Totaal	Veld		Zaal	
	n=2431	Club n=966	Bond n=1 298	Club n=30	Bond n=1 37
	%	%	%	%	%
De scheidsrechter in afzondering van spelers of leiders	29	32	29	7	10
De scheidsrechter in het bijzijn van de aanvoerders/leider	57	53	59	70	69
Anders	14	15	12	22	21

Een ruim aandeel (14%) van de scheidsrechters geeft aan dat de controle op een andere dan huidige wijze uitgevoerd zou moeten worden. Ongeveer één op de drie van deze groep geeft aan dat dit wel door de scheidsrechter zou moeten gebeuren, maar dat het op een andere plek zou moeten. Hierbij wordt met name het veld geopperd in het bijzijn van alle spelers. Daarnaast geeft ook ongeveer een derde van de scheidsrechters aan dat dit door de leiders van beide partijen zou moeten gebeuren. Hierdoor zou de verantwoordelijkheid van de scheidsrechters minder zijn.

In vergelijking tot alle scheidsrechters geven met name clubscheidsrechters aan in sommige gevallen zich ongemakkelijk te voelen bij het controleren van spelerspassen (tabel 2.6). Ruim driekwart van deze scheidsrechters geeft aan zich (helemaal) niet ongemakkelijk te voelen bij deze controle. Bij de scheidsrechters van de bond ligt dit cijfer hoger. Veld- en zaalscheidsrechters scoren respectievelijk 89 en 82 procent op deze vraag.

Het percentage scheidsrechters, dat aangeeft het niet eens te zijn met de stelling dat zij zich ongemakkelijk zouden voelen bij controle van de passen, ligt ongeveer op een vergelijkbaar niveau (83%) als het aandeel scheidsrechters dat aangeeft een goede samenwerking te ervaren met spelers en leiders bij de verzameling van de passen (79%). Onder clubscheidsrechters ligt dit veel hoger dan bij de rest van de scheidsrechters, dit cijfer is echter niet zo robuust als de andere percentages aangezien de onderzoekspopulatie zeer laag is (n=30).

Tabel 2.6. Gang van zaken rond controle op de vereniging onder scheidsrechters

		Totaal	Veld		Zaal	
		n=2431	Club n=966	Bond n=1298	Club n=30	Bond n=137
		%	%	%	%	%
Ervaren ongemak bij controle spelerspassen	(Helemaal) Oneens	83	76	89	77	82
Goede samenwerking met spelers en leiders bij verzameling passen	(Helemaal) eens	79	77	81	92	73

2.1.3 Controle aanvoerders/leiders

Voor leiders en aanvoerders is het de taak om de spelerspassen een kwartier voor aanvang van de wedstrijd aan te leveren bij de scheidsrechter (figuur 2.7). Bij slechts 5 procent van de aanvoerders en leiders op en rond het veld lukt het niet vaak om de spelerspassen op tijd beschikbaar te hebben. Het percentage dat hier altijd in slaagt is bij aanvoerders 75 procent en bij leiders 73 procent. Ook in de zaal is het verschil tussen aanvoerders en leiders niet groot. Het is voor deze twee groepen daarentegen een groter probleem om de passen altijd op tijd aan te leveren dan voor aanvoerders en leiders van het veld. Ongeveer driekwart van de aanvoerders en leiders in de zaal geeft aan dat dit in de meeste gevallen wel lukt.

Tabel 2.7. Is het in het afgelopen seizoen (2008/2009) gelukt om een kwartier voor aanvang van de wedstrijd alle spelerspassen bij de scheidsrechter in te leveren?

	Totaal n=1598 %	Veld		Zaal	
		Aanvoerder n=230 %	Leider n=1075 %	Aanvoerder n=127 %	Leider n=166 %
Altijd	67	75	73	40	40
Meestal wel	24	20	22	31	36

Tijdgebrek wordt het meest door aanvoerders en leiders opgevoerd als reden voor het niet op tijd aanleveren van de spelerspassen aan de scheidsrechter. Met name onder de zaalleiders en – aanvoerders was dit vaak het geval. Daarnaast geeft men in 28 procent van de niet gelukke controles aan dat dit lag aan het feit dat de scheidsrechter niet aanwezig was (tabel 2.8). In deze twee categorieën kan men niet in alle gevallen spreken van onwil. Dit is wel het geval bij de overige redenen in de tabel, die samen 15 procent van de oorzaken vormen voor niet gelukke controle. Scheidsrechters, aanvoerders en leiders of spelers vonden het niet van belang. Daarnaast werd ook zeer vaak aangedragen dat spelerspassen niet op tijd aanwezig waren omdat spelers moesten komen van een andere wedstrijd waar ze aan meededen. Mogelijk is dit ook bij veel respondenten het geval wanneer ‘tijdgebrek’ werd ingevuld.

Enkele opvallende uitschieters in genoemde redenen, waarom passen niet op tijd aangeleverd werden volgens aanvoerders en leiders, zijn de hoge percentages van desinteresse van zowel scheidsrechters als aanvoerders en leiders in regio Noord (resp. 15% en 8%). Daarnaast is het niet op tijd aanwezig zijn van de scheidsrechter in Zuid I (14%) en Zuid II (20%) een minder groot probleem dan in de rest van het land. In Oost wilden relatief veel spelers niet meewerken aan het op tijd bezorgen van de spelerspassen bij de scheidsrechter (10%).

Tabel 2.8. Redenen van niet op tijd aanleveren spelerspassen (door aanvoerders/leiders)

	Totaal n=576 %	Noord n=100 %	Oost n=77 %	West I n=141 %	West II n=105 %	Zuid I n=49 %	Zuid II n=104 %
Tijdgebrek	44	40	35	50	59	44	34
De scheidsrechter was niet aanwezig	28	28	34	33	33	14	20
De spelers wilden niet meewerken	5	2	10	5	6	4	4
De scheidsrechter vond het niet van belang om de passen te controleren	5	15	1	5	0	4	2
Ik vond het niet zo belangrijk	5	8	1	4	8	4	2
Spelerspassen waren niet aanwezig of te laat	5	7	3	2	4	0	9

Naast de verschillen die te vinden zijn tussen de verschillende districten, zijn ook enkele verschillen gevonden op basis van A- en B-categorie aanvoerders en leiders. In de B-categorie geeft men vaker aan dat men het zelf niet van belang achtte of dat de scheidsrechter het niet van belang achtte (cijfers niet in tabel). Eveneens tijdgebrek werd bij de B-categorie vaker aangegeven als reden voor een niet gelukte controle.

Onder scheidsrechters geeft 54 procent aan dat zij de passen controleerden in het bijzijn van de aanvoerders of leiders van beide partijen. Dat komt behoorlijk overeen met de aangegeven aanwezigheid van de aanvoerders en leiders zelf (tabel 2.9). In totaal geeft 63 procent aan hierbij minimaal regelmatig aanwezig te zijn. Het zijn, zowel in de zaal als op het veld, met name de leiders die deze taak voor hun rekening nemen. Aanvoerders van het veldvoetbal zijn een grote uitzondering. Zij zijn in slechts 11 procent van de gevallen altijd aanwezig bij een dergelijke controle en 17 procent is dit 'meestal'. Ruim een kwart van hen is nooit aanwezig.

Tabel 2.9. Was u in het afgelopen seizoen (2008/2009) aanwezig bij de controle van het wedstrijdformulier aan de hand van spelerspassen door de scheidsrechter voor aanvang van de wedstrijd?

	Totaal n=1598 %	Veld		Zaal	
		Aanvoerder n=230 %	Leider n=1075 %	Aanvoerder n=127 %	Leider n=166 %
Altijd	33	11	38	23	41
Meestal wel	30	17	31	38	37
Soms wel, soms niet	15	22	14	12	10
Meestal niet	12	24	10	16	6
Nooit	10	27	6	11	6

Tweederde van de aanvoerders/leiders vindt dat de spelerspassen gecontroleerd moeten worden door de scheidsrechters in aanwezigheid van aanvoerders/leiders. De aanvoerders/leiders bij het zaalvoetbal vinden dit vaker (respectievelijk 76% en 75%) dan hun collega's bij het veldvoetbal (respectievelijk 63% en 67%). Het komt vrijwel nooit voor dat een scheidsrechter gehinderd wordt bij de controle van de spelerspassen. Minder dan 10 procent van de aanvoerders geeft aan dat dit soms of zelden gebeurt (cijfers niet in tabel).

Leiders zijn vaak de verantwoordelijke personen die zelf niet meespelen, maar de administratieve verantwoordelijkheid hebben voor de gang van zaken rond een elftal. In veel gevallen hebben teams uit hogere competities, of jeugdteams zonder vaste trainer, een leider. Aanvoerders hebben van hun team vaak dezelfde taken, maar spelen wel mee. Dit is vaker het geval bij de lagere seniorenelftallen. Met name leiders ervaren de samenwerking met de scheidsrechter rond de procedure van het controleren van de spelerspas als goed tot zeer goed. Dit verschil met de aanvoerders geldt zowel in de zaal als op het veld (tabel 2.10). Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat leiders vaker actief zijn op een hoger niveau en dus ook vaker te maken hebben met bondsscheidsrechters. Aanvoerders zijn vaker bij lagere elftallen verantwoordelijk voor de spelerspassen. Dit zou in lijn zijn met onder andere het feit dat de bondsscheidsrechters aangeven meer op hun gemak te zijn met de controle. Daarnaast geven de bondsscheidsrechters ook in meer gevallen aan dat zij de samenwerking met de spelers als prettig ervaren (tabel 2.6).

Tabel 2.10. Ervaring van aanvoerder/leider met de samenwerking met scheidsrechter rond de procedure van het controleren van spelerspassen.

	Totaal	Veld		Zaal	
	n=1 598	Aanvoerder n=230	Leider n=1 075	Aanvoerder n=1 27	Leider n=1 66
	%	%	%	%	%
(Zeer) goed	72	63	74	65	77
Niet goed, niet slecht	24	35	22	30	18
(Zeer) slecht	4	2	4	5	5

2.2 Fotocontrole spelerspas

Op dit moment bestaat de mogelijkheid een speler te (laten) controleren op basis van de foto die op de spelerspas staat. Hierbij wordt door de scheidsrechter, met behulp van de foto van de spelers die op de pas staat, per speler gecontroleerd of hij daadwerkelijk de persoon is die op het formulier staat. Er is op dit moment een mogelijkheid om een fotocontrole aan te vragen bij de scheidsrechter door aanvoerder of leider van één van beide teams. Voor veldscheidsrechters, -aanvoerders en leiders en -secretarissen is dit ook de meest gewenste wijze van fotocontrole (tabel 2.11). In de zaal geeft men aan dat dit niet de meest geliefde wijze is. Volgens hen zou een fotocontrole moeten plaatsvinden bij alle wedstrijden. Over het algemeen is men geen uitgesproken tegenstander van de mogelijkheid van de fotocontrole op zichzelf. Onder vrijwel alle groepen is ongeveer 5 procent van de respondenten van mening dat de fotocontrole op wat voor wijze dan ook zou moeten worden afgeschaft.

Tabel 2.11. Voorkeur voor wijze van fotocontrole

	Scheidsrechter		Aanvoerder/ Leider		Secretaris		
	Totaal	Veld	Zaal	Veld	Zaal	Veld	Zaal
	n=5421 %	n=2264 %	n=167 %	n=1305 %	n=293 %	n=1155 %	n=237 %
Een fotocontrole op verzoek van de aanvoerder of leider, zoals nu gebeurt	33	33	25	30	23	42	28
Een fotocontrole bij elke wedstrijd	20	16	41	25	35	16	28
Een fotocontrole bij enkele willekeurige wedstrijden	18	18	12	20	15	16	21
Een fotocontrole uitsluitend bij cruciale wedstrijden	10	11	8	9	10	10	6
Weet niet/geen mening	7	9	6	5	7	5	8
Anders	7	8	5	6	6	5	7
Ik ben tegenstander van welke fotocontrole dan ook	5	6	3	5	3	4	4

In de vorige tabel was af te lezen dat vrijwel niemand de fotocontrole zou willen afschaffen en dat deze, al dan niet in afgeslankte of geïntensiveerde vorm, wel degelijk van nut kan zijn. In tabel 2.12 valt af te lezen dat vooral het achter de hand hebben van de optie zijn waarde heeft en niet zozeer de daadwerkelijke uitvoering ervan. Geconcludeerd mag worden dat er een preventieve kracht van de fotocontrole uitgaat. Secretarissen en scheidsrechters kregen respectievelijk 71 en 86 procent nooit het verzoek tot fotocontrole. Dit komt overeen met de gegevens van de groep aanvoerders/leiders; slechts 12 procent geeft aan ooit een verzoek tot fotocontrole te hebben ingediend. Secretarissen en scheidsrechters geven massaal aan dit verzoek in de meeste gevallen in te willigen (resp. 98% en 99%). Aanvoerders en leiders denken hier iets anders over. Slechts 72 procent van hen geeft aan dat dit meestal wel of altijd gebeurt. Volgens hen wordt in de zaal het verzoek iets vaker ingewilligd dan op het veld.

Tabel 2.12. Aanvragen en uitvoeren fotocontrole

		Scheidsrechter		Secretaris		Aanvoerder/Leider	
		Veld	Zaal	veld	zaal	Veld	Zaal
		n=2272 % gekregen	n=168 % gekregen	n=1155 % gekregen	n=237 % gekregen	n=1349 % gedaan	n=302 % gedaan
Aanvraag voor fotocontrole	Nooit	87	79	70	74	89	87
	1 tot 10 keer	12	16	27	23	11	13
	> 10 keer	1	5	3	3	0	0
Werd dit verzoek ingewilligd?	Altijd	65	67	91	93	53	50
	Meestal wel	24	27	7	7	17	25

Als de scheidsrechters een verzoek tot fotocontrole inwilligden dan controleerden iets meer dan de helft van de scheidsrechters alle passen. Een derde van de scheidsrechters controleerden dan alleen de passen waarom werd gevraagd door aanvoerder, leider of de vereniging.

Zaalscheidsrechters voeren vaker op eigen initiatief een fotocontrole uit dan de scheidsrechters veldvoetbal. Met name de bondsscheidsrechters controleren vaker alle passen dan de clubscheidsrechters (tabel 2.13). Daarnaast zijn zaalscheidsrechters eerder geneigd om fotocontroles op eigen initiatief uit te voeren dan veldscheidsrechters. En wanneer zij dat doen, dan worden ook vaker alle passen gecontroleerd.

Tabel 2.13. Fotocontrole op eigen initiatief uitgevoerd door scheidsrechters

		Totaal	Veld		Zaal	
		n=2431	Club n=966	Bond n=1298	Club n=30	Bond n=137
		% Ja	% Ja	%	%	%
Heeft u in het afgelopen seizoen (2008/2009) de fotocontrole op eigen initiatief uitgevoerd?	Altijd	6	4	4	19	27
	Meestal wel	5	6	3	15	17
Als u de fotocontrole in het afgelopen seizoen (2008/2009) op eigen initiatief uitvoerde, controleerde u dan alle passen?	Altijd	44	39	42	53	71
	Meestal wel	19	22	16	29	12

2.3 Overtredingen spelerspas

In de vorige paragraaf werd gesproken over de procedures waarmee gebruikers en controleurs van de spelerspassen te maken hebben. Deze procedures worden in de meeste gevallen redelijk tot goed gevolgd. Wat er gebeurt buiten deze gevallen wordt besproken in deze paragraaf over het onjuist gebruiken van de spelerspas. Het gaat hierbij om zaken als het spelen zonder spelerspas en het verkeerd of onvolledig uitvoeren van de controle.

2.3.1 Misbruik spelerspas

Op basis van de bevroegde scheidsrechters kan gesteld worden dat overtredingen met betrekking tot het gebruik van de spelerspas niet al te vaak voorkomen. Slechts 11 procent is het (helemaal) eens met de stelling dat overtredingen vaak voorkomen (tabel 2.14). Het meest pessimistisch zijn de bondsscheidsrechters in de zaal. Dit is opvallend omdat zij pessimistischer zijn dan hun collega's van de clubs, terwijl hun bondscollega's van het veld juist positiever zijn dan de clubscheidsrechters.

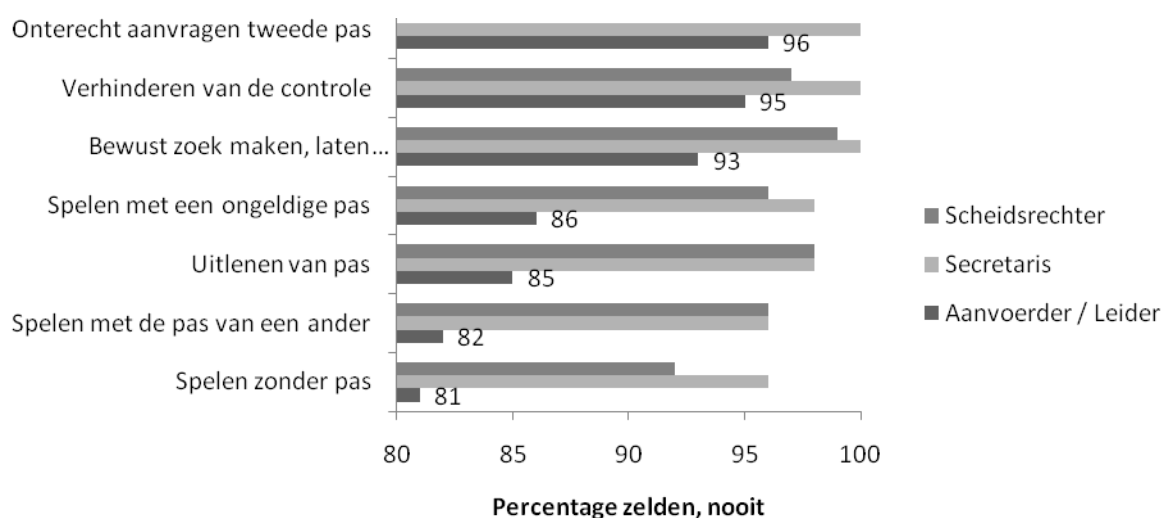
Tabel 2.14. Overtredingen door spelers ten aanzien van gebruik van de spelersspas, zoals het spelen zonder pas of met een ongeldige pas, komen vaak voor (scheidsrechters)

	Totaal	Veld		Zaal	
		Club	Bond	Club	Bond
	n=2431 %	n=966 %	n=1298 %	n=30 %	n=137 %
(Helemaal) eens	11	14	8	15	20
Neutraal	32	33	32	19	29
(Helemaal) oneens	57	53	60	66	51

Ook secretarissen en aanvoerders en leiders is gevraagd naar de mate van misbruik rond de spelersspas in hun beleving.

Met name secretarissen geven aan dat zij weinig overtredingen signaleren met betrekking tot het gebruik van de spelersspas. Het onterecht aanvragen van een tweede pas, het verhinderen van de controle, bewust zoek maken gebeurt nagenoeg nooit volgens hen. Incidenteel leent een speler de pas nog wel eens uit, en staat men toe dat er wordt gespeeld met de pas van een ander. Mogelijk spelen sociaal wenselijke antwoorden bij deze groep een rol aangezien het hier ook het eigen functioneren betreft. Deze overtredingen vinden namelijk allemaal vaker plaats volgens aanvoerders en leiders. Nog altijd geven zij aan dit niet veel te doen, maar het percentage dat zelden of nooit een overtreding begaat ligt aanzienlijk lager. Spelen zonder pas gebeurt volgens de aanvoerders en leiders nog in de meeste gevallen. De bevindingen van scheidsrechters en secretarissen liggen in veel gevallen niet ver uit elkaar. Dit is ook niet onverklaarbaar wanneer men in ogenschouw neemt, dat de meeste scheidsrechters de misstanden die ze ondervinden overleggen ofwel neerleggen bij de secretaris van dienst.

Figuur 2.15. Overzicht overtredingen met betrekking tot het gebruik van de spelersspas

Wanneer het gaat om categorieën die de overtredingen begaan, dan zeggen secretarissen dat het voornamelijk mannensenioren zijn die de meeste overtredingen begaan. Volgens de scheidsrechters scoren deze ook relatief hoog, maar nog niet zo hoog als de categorie A-, B- en

C-junioren (tabel 2.16). Zowel secretarissen als scheidsrechters zien bij de meisjes en bij de vrouwen senioren nauwelijks misbruik. Het enige significante verschil tussen bonds- en zaalscheidsrechters ligt bij de vrouwen senioren in de zaal. Daar geven met name de clubscheidsrechters aan dat vrouwen senioren de meeste overtredingen maken (8%, cijfers niet in tabel) met betrekking tot gebruik van de pas. Volgens de bondsscheidsrechters ligt dit op slechts 1%.

Tabel 2.16. Groepen die de meeste overtredingen begaan met betrekking tot het gebruik van de spelerspas (volgens secretarissen en scheidsrechters).

	Secretarissen n=1392	Scheidsrechters n=2431
	%	%
D pupillen (jongens/meisjes)	5	3
A-, B- en C-junioren	5	16
Meisjesjunioren 13 tot en met 19 jaar	1	1
Mannensenioren	23	15
Vrouwensenioren	1	0
Weet niet/geen mening	65	65

2.3.2 Spelen zonder spelerspas

In deze paragraaf wordt gekeken naar de motivatie van secretarissen en aanvoerders en leiders om spelers zonder geldige spelerspas te laten spelen. Zo kunnen deze beweegredenen mogelijk inzicht bieden in de meest begane overtreding omtrent de spelerspas; het spelen zonder spelerspas. Een zeer kleine groep geeft aan wel eens te proberen een speler zonder geldige pas te laten spelen zonder hierbij voorwaarden in het oog te houden (tabel 2.19). Van de overtreders gaf het grootste gedeelte aan een argument te hebben om te proberen de speler mee te laten spelen. Deze voorwaarden staan beschreven in tabel 2.20.

Tabel 2.19. Meespelen zonder pas

	Liet u (secretaris) in het afgelopen seizoen spelers zonder geldige spelerspas meespelen? n=1392	Als u (aanvoerder/leider) in het afgelopen seizoen constateerde dat spelers uit uw team geen geldige spelerspas hadden, probeerde u hen dan mee te laten spelen? n=1598
	%	%
Ja, altijd, zonder voorwaarden te stellen	1	3
Ja, als aan bepaalde voorwaarden was voldaan	12	15
Nee, nooit	55	39
Ik heb nooit geconstateerd dat spelers geen geldige spelerspas hadden	32	43

Er zijn twee belangrijke argumenten om spelers zonder geldige pas toch te laten spelen. Scheidsrechters geven aan dat zij spelers wel laten spelen wanneer deze op een andere wijze aan kunnen tonen of hebben getoond dat ze wel degelijk de identiteit hebben die op het

wedstrijdformulier ingevuld is. Hieronder valt onder andere de ‘dispensatiebrief’, ‘legitimatie’, ‘later aanleveren van pas’ of simpelweg ‘de speler kennen’. Daarnaast geeft met name de groep aanvoerders/leiders aan dat het soms noodzaak is. Zonder de betreffende speler zou het team niet compleet zijn, of de speler heeft wel een pas, maar is hem voor het eerst vergeten. Opvallend is dat slechts 1 procent van de aanvoerders en leiders aangeeft dat men de speler zou proberen te laten spelen als het een versterking is. Dit is de enige vorm van ‘vals spelen’ met betrekking tot misbruik van de spelerspas (tabel 2.20).

Onder de categorie ‘anders’ vallen voornamelijk antwoorden waarbij men aangeeft dat er wel op een andere wijze de speelgerechtigheid gecontroleerd kon worden. Hierbij valt te denken aan het nabrengen van de pas, het faxen van een kopie van de pas of de aanwezigheid van een spelersnummer. Incidenteel spreekt men ook van de situatie waarin een speler nog geen pas ontvangen heeft terwijl de aanvraag wel voltooid is.

Tabel 2.20. Onder welke voorwaarden heeft u in het afgelopen seizoen (aanvoerder/leider: geprobeerd) iemand te laten meespelen zonder pas, met een ongeldige spelerspas of de pas van iemand anders?

	Scheidsrechter n=265 %	Aanvoerder/leider n=240 %
Als de speler beschikte over een geldige dispensatiebrief	52	37
Als de speler zich kon legitimeren	26	35
Als ik de speler kende	21	*
Als iemand anders (bijvoorbeeld een ouder of vriend) zei dat de speler de pas zou gaan halen	19	10
Als de aanvoerder, leider of vertegenwoordiger van de vereniging aangaf dat de speler speelgerechtigd was	18	*
Als ik het gevoel had of wist dat de speler qua leeftijd niet veel afweek van de rest van de spelers op het veld	10	*
Als ik wist dat de speler qua spelniveau niet veel afweek van de rest van de spelers op het veld	6	8
Als de speler zei voor de eerste keer zijn/haar pas vergeten te zijn	2	13
Als de betreffende speler een versterking was voor het team	*	1
Als het team zonder de betreffende speler niet compleet zou zijn	*	33
Anders	37	31

* Niet gevraagd

Over het algemeen geven aanvoerders en leiders minder vaak aan geprobeerd te hebben om een speler te laten spelen zonder geldige pas. Hierbij moet in ogenschouw genomen worden dat dit mogelijk sociaal wenselijke antwoorden zijn van aanvoerders en leiders. Scheidsrechters geven

namelijk in sommige gevallen (pas vergeten, legitimeren, etc.) aan dat dit niet in dezelfde mate voorkomt als dat de aanvoerders en leiders zeggen.

2.3.3 Strafmaat

Aangezien relatief weinig overtredingen rond de spelerspas te maken lijken te hebben met oneerlijk spel (paragraaf 2.3.2), is de vraag, of overtreding van de regels niet te zwaar bestraft wordt, gerechtvaardigd. Secretarissen vinden vaker dat de vereniging te zwaar gestraft wordt dan dat ze vinden dat de spelers te zwaar gestraft worden. Ongeveer één op de vier vindt dat de spelers te zwaar bestraft worden tegenover één op de drie die vindt dat verenigingen onevenredig zware sancties krijgen opgelegd met betrekking tot misbruik van de spelerspas.

Tabel 2.21. Ik vind de sancties, die de spelers/verenigingen krijgen opgelegd van de tuchtcommissie bij overtredingen ten aanzien van gebruik van de spelerspas, te zwaar.

		Secretaris		
		Totaal	Veld	Zaal
		%	%	%
		n=1392	n=1155	n=237
Spelers	(Helemaal) mee eens	24	24	21
	Neutraal	52	52	54
	(Helemaal) oneens	24	24	25
Verenigingen	(Helemaal) mee eens	34	33	34
	Neutraal	46	47	46
	(Helemaal) oneens	20	20	30

3. Effecten van de spelerspas

Uit hoofdstuk 2 valt op te maken dat de pas volgens het merendeel van zijn gebruikers voldoet aan de gebruiksmethode die de KNVB voor ogen heeft. Of deze methode ook daadwerkelijk de effecten heeft die de KNVB met deze procedure voor ogen heeft wordt besproken in dit hoofdstuk.

3.1 Algemene effecten

Als eerste uitgangspunt van de spelerspas schrijven de reglementen rond de spelerspas voor, dat iemand zonder geldige spelerspas niet als speler in actie mag komen. Op dit moment geeft 64% van alle scheidsrechters en aanvoerders/leiders aan dat alle spelers altijd in het bezit zijn van een spelerspas. Volgens scheidsrechters is dit in het veld bij ruim de helft van de wedstrijden het geval. Volgens 39 procent van de scheidsrechters in de zaal bezitten alle spelers altijd een spelerspas. Wat zeer opvalt is dat de lezing van de aanvoerders en leiders daar sterk van afwijkt (tabel 3.1). Zowel in de zaal als op het veld geeft ruim 80 procent aan dat alle spelers altijd in het bezit zijn van een spelerspas. Dat scheidsrechters dit aanzienlijk lager inschatten kan twee oorzaken hebben. Ten eerste bestaat de mogelijkheid dat aanvoerders/leiders deze vraag sociaal wenselijk hebben ingevuld of dat zij het probleem bagatelliseren. De tweede mogelijkheid die bestaat, is de kans dat scheidsrechters de vraag beantwoord hebben op basis van de controle van twee teams die het tegen elkaar opnemen. En hierbij is de kans dat één team alle passen compleet heeft, groter dan de kans dat beide teams dit hebben.

Het principe ‘geen pas = niet spelen’ staat voor weinigen ter discussie. In totaal geeft 87% (tabel 3.1) van alle scheidsrechters en aanvoerders/leiders aan dat dit principe goed tot zeer goed is. Het principe vindt met name onder scheidsrechters aanhang. Weliswaar spreekt het een groot gedeelte van de aanvoerders en leiders eveneens erg aan, maar het percentage ligt wel lager. Met name leiders/aanvoerders in de zaal zijn iets minder enthousiast. Onder deze aanvoerders en leiders is men bij de A-categorie wel enthousiaster dan onder de teams die uitkomen in de B-categorie (respectievelijk 45% om 35% vindt dit een zeer goed principe). Daarnaast zijn ook de bondsscheidsrechters (actief in A-categorie) in de zaal en op het veld positiever over deze regeling dan de clubscheidsrechters (doorgaans actief in de B-categorie).

Tabel 3.1. Algemene effecten spelerspas

		Totaal	Scheidsrechter		Aanvoerder/Leider	
		n=4029	Veld n=2264	Zaal n=167	Veld n=1305	Zaal n=293
		%	%	%	%	%
Zijn alle spelers voor aanvang van de wedstrijd in het bezit van een spelerspas?	Ja, altijd	64	54	39	81	83
	Soms wel, soms niet	44	46	60	15	15
	Nee, nooit	2	0	1	4	2

Wat vindt u van het principe 'geen pas = niet spelen'?	(Zeer) Goed	87	92	93	82	73
	Niet goed, niet slecht	9	7	5	12	18
	(Zeer) Slecht	4	2	2	6	9

Ruim de helft van de respondenten denkt te bemerken dat het aantal niet-gerechtigde spelers is afgenomen op het wedstrijdveld (tabel 3.2). Alleen aanvoerders en leiders lijken hier iets minder van overtuigd. Terwijl deze groep in ruimere mate aangaf dat alle spelers altijd in het bezit waren van een spelerspas. Hierbij dient aangemerkt te worden dat pasbezit niet gelijk staat aan speelgerechtigdheid van de betreffende speler. Mogelijk heeft deze wel een pas in bezit en bij zich, maar staat er een schorsing uit of is de speler om andere redenen niet speelgerechtigd.

Van alle betrokkenen geeft 11 procent aan dat het aantal molestaties en vechtpartijen is afgenomen sinds de invoering van de spelerspas. Alleen de scheidsrechters uit de zaal vormen hier een uitzondering op. Onder hen geeft ruim één op de vijf aan dat dit aantal is afgenomen. Deze groep is ook positiever over het effect van de spelerspas op het aantal zware (fysieke) overtredingen dat begaan wordt (17%). Bij de overige respondenten ligt dit percentage 10 procentpunten lager; rond 7 procent. Aanvoerders en leiders uit de A-categorie zijn iets vaker van mening dat het aantal niet-gerechtigde spelers en (fysieke) overtredingen is afgenomen. Er is echter geen onderscheidende mening als het gaat om molestaties en vechtpartijen.

Tabel 3.2. Is volgens u het aantal ... in het veld afgenomen als effect van de spelerspas?

	Totaal	Scheidsrechter		Aanvoerder/Leider		Secretaris	
	n=5421	Veld n=2264	Zaal n=167	Veld n=1305	Zaal n=293	veld n=1155	zaal n=237
	%	%	%	%	%	%	%
Niet-gerechtigde spelers	51	54	63	46	49	58	55
Molestaties en vechtpartijen	11	12	22	9	11	9	10
Zware (fysieke) overtredingen	7	8	17	5	9	4	5

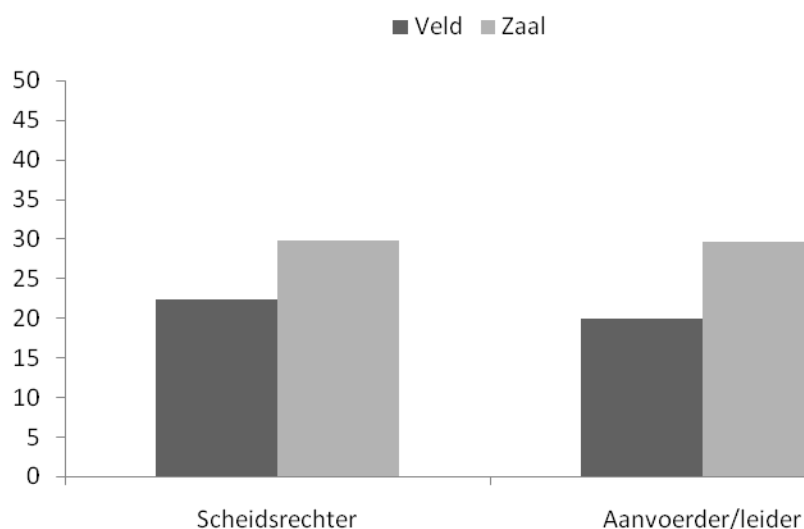
Naast fysieke overtredingen heeft het voetbal ook te leiden onder verbaal geweld. Hierin wordt nog weinig resultaat geboekt volgens de meeste betrokkenen (tabel 3.3). Wederom is er alleen onder de scheidsrechters uit de zaal een substantiële groep die een vermindering van het verbale geweld constateert (16%). Onder de overige ondervraagden ligt dit op 8 procent of lager.

Tabel 3.3. Door de spelerspas gaan spelers en leiders verbaal voorzigtiger met elkaar om c.q. gebruiken minder verbaal geweld ten opzichte van elkaar

	Totaal	Scheidsrechter		Aanvoerder/Leider		Secretaris	
		Veld	Zaal	Veld	Zaal	Veld	Zaal
	n=5421	n=2264	n=167	n=1305	n=293	n=1155	n=237
	%	%	%	%	%	%	%
(Helemaal) mee eens	8	8	16	5	7	6	7
Neutraal	28	27	29	27	36	31	28
(Helemaal) mee oneens	64	63	55	69	57	63	65

Ruim 20 procent van de scheidsrechters op het veld geeft aan dat zij het gevoel hebben dat de pas bijdraagt aan de autoriteit van de scheidsrechter. Dit wordt door de aanvoerders en leiders van het veld bekrachtigd (figuur 3.4). Onder hen geeft 20 procent aan dat zij vinden dat de pas helpt bij het bekrachtigen van de autoriteit van de scheidsrechter. Ook in de zaal zijn de meningen hierover niet verdeeld. Zowel bij de scheidsrechters als bij de aanvoerders en leiders ervaart ongeveer 30 procent dat de spelerspas bijdraagt aan de autoriteit van de scheidsrechter. Wanneer deze cijfers vergeleken worden met de andere vragen omtrent de invloed van de pas op de wedstrijd (molestaties, geweld), dan zijn deze percentages relatief hoog te noemen.

Figuur 3.4. De spelerspas draagt bij aan de autoriteit van de scheidsrechter in het veld/de zaal (percentage 'ja').

Opvallend genoeg denken bondsscheidsrechters iets vaker dat de pas niet bijdraagt aan de autoriteit van de scheidsrechter dan clubscheidsrechters. Dit geldt met name voor de vergelijking tussen bonds- en clubscheidsrechters in de zaal.

3.2 Effecten spelerspas volgens secretarissen

Er zijn ook processen rond de wedstrijden waar spelers en scheidsrechters minder mee te maken hebben. Hierbij zijn met name de secretarissen betrokken. Ook voor hen geldt dat er andere inspanningen gevraagd worden.

De hoeveelheid administratief werk is voor 87 procent van alle verenigingen toegenomen. Grote verenigingen geven vaker aan meer administratief werk te hebben aan de spelerspas. Daarnaast is de hoeveelheid werk ook groter onder de grote verenigingen aangezien deze verenigingen meer leden hebben. Maar het kan ook duiden op een bewuste extra investering van grote verenigingen om hun ledenbestand op orde te houden of te brengen. Daarnaast geeft ongeveer één op de vijf secretarissen van de grote verenigingen aan dat het aantal leden is toegenomen als gevolg van de invoering van de spelerspas. Dit wordt onder secretarissen van kleine verenigingen slechts door één op de tien opgemerkt (tabel 3.5).

De grote verenigingen ondervinden echter ook significant vaker de voordelen van de spelerspas. Zij geven vaker aan dat het aantal leden is toegenomen en ook konden zij vaker de ware identiteit van een speler vaststellen bij behandeling van een tuchtzaak.

Tabel 3.5. Effecten van de spelerspas volgens secretarissen

	Totaal	Omvang vereniging		
	n=1387	Klein n=473	Middel n=481	Groot n=433
	%	%	%	%
Het aantal leden is toegenomen	15	11	14	21
Het aantal keren dat de ware identiteit van een speler vastgesteld kon worden bij behandeling van een tuchtzaak is toegenomen	22	18	21	26
De omvang van uw administratief werk voor de vereniging is toegenomen	87	80	89	91

3.3 Effecten scheidsrechters

Van alle scheidsrechters geeft 13 procent aan dat het verbale geweld minder is geworden als gevolg van de spelerspas (tabel 3.6). Dit is voor alle scheidsrechters (bond, club, veld, zaal) ongeveer gelijk. De spelerspas is voor weinig scheidsrechters een reden om geen scheidsrechter te zijn. Alleen de zaalscheidsrechters van de club geven aan dat dit voor hen zwaar weegt, maar hierbij is wederom de onderzoeksgroep niet groot (n=30). Ruim één op de vier scheidsrechters zegt zich meer gesteund te voelen in het veld door de spelerspas. Ook hier is geen verschil tussen bonds- en clubscheidsrechters, veld- en zaalscheidsrechters.

Als laatste geven met name clubscheidsrechters van zowel het veld als de zaal aan dat zij vaker worden gehinderd bij het weigeren van een speler die niet speelgerechtigd is. Mogelijk houdt de autoriteit van de clubscheidsrechter op wanneer deze buiten het veld komt, terwijl iemand van de bond bekend staat als iemand die de regels juist hanteert.

Tabel 3.6. Effecten van de spelersspas volgens scheidsrechters

		Totaal	veld		zaal	
		n=2431	club	bond	club	bond
		%	n=966	n=1298	n=30	n=137
		%	%	%	%	%
Door de spelersspas gebruiken minder spelers verbaal geweld ten opzichte van de scheidsrechter.	(helemaal) eens	13	14	13	16	15
	neutraal	25	26	24	52	29
	(helemaal) oneens	61	60	63	32	56
De spelersspas vermindert de bereidheid om scheidsrechter te willen worden.	(helemaal) eens	4	5	3	12	5
	neutraal	26	26	26	36	27
	(helemaal) oneens	69	68	70	52	68
Door de spelersspas voel ik mij meer gesteund in het veld.	(helemaal) eens	27	27	27	28	28
	neutraal	30	31	28	40	34
	(helemaal) oneens	43	42	45	32	37
De spelersspas zorgt ervoor dat spelers zich beter houden aan de geldende regels in en rondom het veld.	(helemaal) eens	15	16	15	24	17
	neutraal	29	30	28	36	26
	(helemaal) oneens	56	54	58	40	57
Ik ondervind problemen van speler(s), leider(s) of vertegenwoordiger(s) van de vereniging als ik weiger iemand te laten spelen die geen (geldige) pas of de pas van een ander heeft.	(helemaal) eens	21	25	17	44	30
	neutraal	31	34	31	24	18
	(helemaal) oneens	48	41	52	32	53

Uit tabel 3.6 valt ook op te tekenen dat 79 procent van de scheidsrechters geen hinder ondervinden van spelers, leiders of vertegenwoordigers wanneer ze weigeren iemand te laten spelen. Dit percentage ligt onder clubscheidsrechters wel lager (75%) dan onder bondsscheidsrechters (83%).

3.4 Effecten aanvoerders/leiders

De competitie is met de komst van de spelersspas eerlijker geworden. Dat viel al af te leiden uit het cijfer van 51 procent (tabel 3.2) van alle respondenten dat aangaf dat er door de spelersspas minder niet-gerechtigde spelers speelden. Dit cijfer wordt onderstreept door de aanvoerders en leiders wanneer gevraagd wordt naar het element van eerlijkheid. Ruim de helft geeft aan dat de pas de competitie eerlijker gemaakt heeft (tabel 3.7). Daarnaast geven echter zeer weinig aanvoerders aan dat de relatie met de scheidsrechter tijdens de wedstrijd verbeterd is (11%) of

dat spelers zich beter beschermd voelen tegen zware overtredingen in het veld (7%). Onder aanvoerders in de zaal liggen deze cijfers wel hoger, maar nog altijd slechts rond de 10 procent.

Er is wel een groep die ook nadeel ondervindt van de spelersspas. Van alle aanvoerders/leiders geeft 8 procent aan dat zij het minder plezierig vinden om aanvoerder of leider te zijn van een team.

Tabel 3.7. Stelling omtrent het effect van de spelersspas volgens aanvoerders/leiders;

	Totaal	Veld		Zaal	
		Aanvoerder	Leider	Aanvoerder	Leider
	n= 1598	n=230	n=1075	n=127	n=166
	% Ja	% Ja	% Ja	% Ja	% Ja
Door de spelersspas is de competitie eerlijker geworden.	52	50	52	50	60
Door de spelersspas is de relatie met de scheidsrechter tijdens de wedstrijd verbeterd.	11	5	10	12	16
Door de spelersspas is het minder plezierig om aanvoerder of leider van een team te zijn.	8	7	8	11	9
Door de spelersspas voelen de spelers zich beter beschermd tegen zware overtredingen in het veld.	7	6	6	11	12

4. Verbetermogelijkheden spelerspas

In hoofdstuk 2 kwam naar voren dat veel betrokkenen de spelerspas een geschikt controlemiddel vinden om de identiteit van spelers op het wedstrijdformulier vast te stellen. In hoeverre de pas ook daadwerkelijk functioneert zoals deze bedoeld is en of dit naar de wens is van de gebruikers wordt in dit hoofdstuk besproken.

4.1 Tevredenheid huidig functioneren spelerspas

Over het algemeen is men tevreden over de spelerspas en het functioneren ervan. Over de gehele linie geeft 67 procent van de ondervraagden aan tevreden tot zeer tevreden te zijn (tabel 4.1). Interessanter is het om te kijken welke groepen meer en minder tevreden zijn. In eerste instantie valt op dat scheidsrechters tevreden zijn over het functioneren van de spelerspas. Met name in de zaal lijkt de pas volgens scheidsrechters uitstekend te functioneren ten opzichte van de scheidsrechters op het veld. Dit verschil is niet alleen bij de scheidsrechters af te lezen. Ook onder aanvoerders/leiders en secretarissen is men in de zaal positiever gestemd over het functioneren van de spelerspas. Daarnaast zijn de aanvoerders en leiders die uitkomen in de A-categorie ook positiever over het functioneren van de pas dan de aanvoerders en leiders van teams die in de B-categorie uitkomen (cijfers niet in tabel).

Tabel 4.1. Hoe tevreden bent u over het functioneren van de spelerspas?

	Totaal	Scheidsrechter		Aanvoerder/ leider		Secretaris	
	n=5421	veld n=2264	zaal n=167	veld n=1305	zaal n=293	veld n=1155	zaal n=237
	%	%	%	%	%	%	%
(Zeer) tevreden	67	70	82	62	69	63	67
Neutraal	26	24	13	29	24	30	24
(Zeer) ontevreden	7	6	5	9	7	7	9

Ongeveer 65 procent van de secretarissen is (zeer) tevreden over het functioneren van de pas. Echter, zij schatten in dat minder dan de helft van de spelers (zeer) positief tegenover de spelerspas staat. Volgens 43 procent staan spelers neutraal tegenover de spelerspas (tabel 4.2). Slechts een kleine groep van de spelers staat volgens secretarissen negatief tot zeer negatief tegenover de spelerspas. Volgens de zaalsecretarissen staan de spelers positiever tegenover de spelerspas dan dat de veldsecretarissen dit bemerken bij de spelers.

Bijna een kwart van de secretarissen (veld en zaal) geeft aan, dat men graag zou zien dat de foto op de spelerspas verbeterd wordt. Het grootste gedeelte zou graag recentere foto's zien op de pas terwijl een klein gedeelte aangeeft de foto te klein te vinden. Ook onder scheidsrechters en de groep aanvoerders en leiders geeft men aan dat de foto's met name onder de jeugd vaak te oud zijn en moeilijk te controleren zijn.

Een tweede belangrijk aspect dat genoemd wordt ter verbetering van de spelerspas is het lettertype en -grootte van de pas. Met name het relatienummer is voor velen zeer moeilijk te lezen. Twee andere aspecten die zich verder onderscheiden, maar beduidend minder vaak genoemd worden als een mogelijk verbeterpunt zijn het digitaal maken van de spelerspas en het

toevoegen van het adres. Dit wordt wederom met name door secretarissen aangekaart. Deze groep vulde de vraag naar suggesties voor verbetering überhaupt met afstand het meeste in. Daarnaast suggereerde men ook dat wellicht de procedure van de controle verbeterd kan worden. Dit was met name onder scheidsrechters een veelgehoorde suggestie. Zij hebben te weinig tijd voor controle. Een zeer klein gedeelte van alle respondenten suggereert bij deze vraag ter verbetering van de spelerspas: ‘afschaffing’ van de pas.

Tabel 4.2. Wat is volgens u (secretaris) de houding van spelers van uw vereniging ten aanzien van de spelerspas?

	Totaal %	Secretaris	
		Veld %	Zaal %
	n=1392	n=1155	n=237
Zeer positief	7	6	13
Positief	41	40	46
Neutraal	43	45	35
Negatief	7	7	5
Zeer negatief	1	1	1

Als toelichting bij de negatieve geluiden wordt vaak gegeven dat er, met name bij de lagere categorieën, totaal geen meerwaarde is bij het gebruik van de spelerspas. Het zou alleen maar rompslomp opleveren en controle zou nooit uitgevoerd worden. “Alleen teams die kampioen kunnen worden doen het nog wel eens”. Deze mening wordt niet gedeeld door spelers uit de A-categorie.

4.1.1 Digitaal wedstrijdformulier

Over een aantal seizoenen wordt geleidelijk een digitaal wedstrijdformulier ingevoerd. Hierbij wordt onder andere direct zichtbaar welke spelers over een spelerspas beschikken en welke spelers geschorst zijn. Op basis van deze informatie is aan alle betrokkenen gevraagd of men hier een meerwaarde in ziet naast het werken met de huidige spelerspas. Velen van hen geven aan dit duidelijk te zien zitten. Alleen de aanvoerders en leiders in de zaal zien dit in mindere mate zitten (tabel 4.3). Mogelijk wordt dit verklaard door het feit dat zij meer tevreden zijn dan hun veldcollega's over het huidige functioneren van de pas. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid dat het hen minder winst oplevert omdat zij überhaupt met minder spelers(passen) te maken hebben.

Tabel 4.3. Is het nog in te voeren digitale wedstrijdformulier een waardevolle aanvulling op het werken met de spelerspas?

	Totaal %	Scheidsrechter		Aanvoerder/ leider		Secretaris	
		veld %	zaal %	veld %	zaal %	veld %	zaal %
	n=5421	n=2264	n=167	n=1305	n=293	n=1155	n=237
(Helemaal) eens	84	85	84	83	69	86	71
Neutraal	11	11	12	12	18	9	20
(Helemaal) niet eens	5	4	4	5	13	5	9

Met name de aanvoerders en leiders uit de A-categorie zijn positief over het invoeren van het digitale wedstrijdformulier. Van hen denkt 84 procent dat dit een nuttige aanvulling betreft, terwijl dit onder de B-categorie slechts 78 procent is.

4.2 Verbeterpunten

Eerder viel al te zien dat niet iedereen in dezelfde mate overtuigd is van het functioneren van de spelerspas. Niet in alle gevallen komt dit voort uit onwil of onkunde van de gebruikers. Bijna de helft van de secretarissen geeft bijvoorbeeld aan nog behoefte te hebben aan voorlichting over één of meerdere onderwerpen. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om de praktische zaken rond het verkrijgen van spelerspassen voor de eigen leden. De combinatie lidmaatschapsgegevens en spelerspas is hier het beste voorbeeld van met 19 procent.

Tabel 4.4. Ik (secretaris) zou graag voorlichting hebben over ... (meerdere antwoorden mogelijk):

	%
	n=1392
De benodigde tijd die het verzamelen, opsturen en verwerken van lidmaatschapsgegevens rondom de spelerspas met zich meebrengt	19
De procedures die zijn verbonden aan het aanvragen van de passen (bijvoorbeeld het aanvragen en invullen van een foto-formulier, hoe te handelen bij gewijzigde lidmaatschapsgegevens)	17
De benodigde tijd voor het verzamelen van de pasfoto's voor de spelerspassen	12
Mogelijke reacties van scheidsrechters op de invoering en het gebruik van de spelerspas	11
De kosten die zijn verbonden aan de spelerspas	11
Het algemene doel van de pas	10
De procedures die zijn verbonden aan het afmelden van leden	9
De distributie van de passen over de spelers	8
Mogelijke reacties van spelers, leiders en/of overige leden op de invoering en het gebruik van de spelerspas	8
Iets anders	8
Geen enkel onderdeel, de voorlichting is geheel naar wens	51

Ook scheidsrechters geven aan op sommige punten nog (extra) voorlichting wenselijk te vinden. Voor hen zijn dit ook met name de praktische punten die rond de procedure van de passen van belang zijn. Het algemene doel van de pas en de mogelijke reacties van anderen is voor minder scheidsrechters onduidelijk. Over het algemeen zei 55 procent van de scheidsrechters dat men helemaal geen voorlichting hoeft.

Tabel 4.5. Ik (scheidsrechter) zou graag voorlichting hebben over ... (meerdere antwoorden mogelijk):

	%
n=2431	
De te volgen procedures die aan de pas verbonden zijn (bijvoorbeeld op het gebied van de controle van de passen, de vereiste handelingen bij het ontbreken van een pas enzovoorts)	28
Mogelijke reacties van spelers en begeleiders rondom de wedstrijd	13
Het algemene doel van de pas	10
Iets anders	7
Geen enkel onderdeel, de voorlichting was geheel naar wens	55

Over de informatieverstrekking rond de status van de spelerspassen van de eigen leden, hebben secretarissen de voorkeur om deze gegevens één keer per maand te ontvangen. Ongeveer één op de vijf zegt ook toe te kunnen met minder vaak. Daarnaast geeft bijna één op de drie respondenten aan deze informatie liever dagelijks te ontvangen. Binnen deze laatste categorie viel op dat vooral secretarissen van grotere verenigingen hier behoefte aan zeggen te hebben.

Tabel 4.6. U ontvangt één keer per maand een overzicht met informatie over de spelerspas (met in de bijlage een lijst van spelers zonder pas). Wat geniet uw voorkeur? (onder secretarissen)

	% Ja
n=1392	
Dagelijks via Sportlink Club	30
Eén keer per maand	51
Eén keer per twee maanden	6
Eén keer per kwartaal	13

Volgens 81 procent van de secretarissen is de geldigheid van vijf weken voor een tijdelijke spelerspas voldoende (tabel 4.7). Bij de respondenten die aangeven dat de huidige geldigheidsduur van de tijdelijke of voorlopige spelerspas niet voldoende is, geeft 1 procent aan dat dit korter kan. Het overgrote deel geeft aan dat dit beter 6, 7 of 8 weken kan zijn. De overige respondenten geven aan dat zij een langere geldigheidsduur voorstaan. Die varieert van 10 tot 52 weken.

Bij de jeugd ziet men graag dat de pas korter geldig is. Bijna zestig procent geeft aan dat de huidige geldigheid van 5 jaar goed is. Daarentegen geeft één op de drie secretarissen aan dat de pas drie jaar geldig zou moeten zijn en nog eens ruim tien procent stelt zelfs een geldigheidsduur van twee jaar voor.

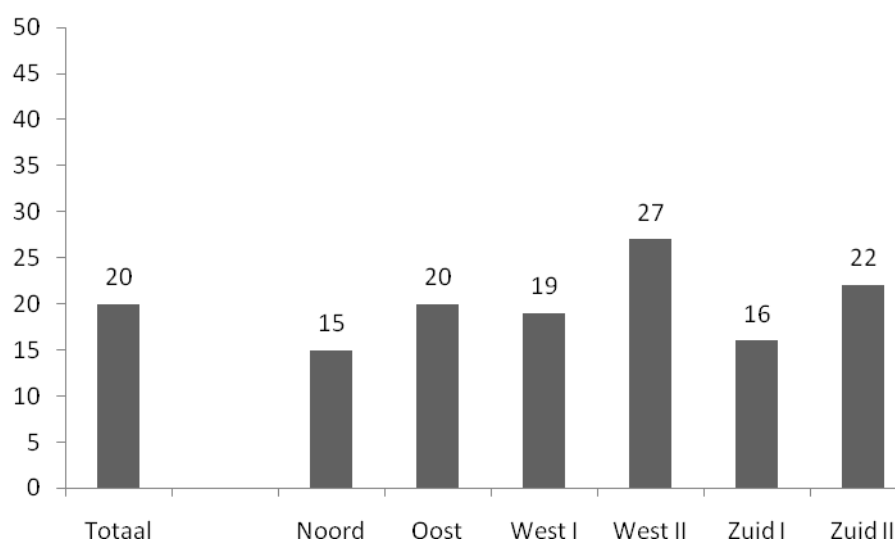
Bij de senioren is dit zeker niet het geval. Bijna de helft van de secretarissen geeft aan dat men een langere geldigheid wenst. Een pas die 10 jaar geldig is, is voor hen de beste optie. Slechts een zeer klein gedeelte geeft onder 'anders' aan dat de pas ook bij de senioren korter geldig zou moeten zijn.

Tabel 4.7. Geldigheidsduur (tijdelijke) spelerspas volgens secretarissen

		Totaal
		%
		n=1392
De "tijdelijke of voorlopige" spelerspas is vijf weken geldig. Is dit voldoende?	Ja	81
	Nee, voorkeur voor ... weken	19
De spelerspas is nu vijf jaar geldig. Wat geniet uw voorkeur? (jeugd)	Een pas die twee jaar geldig is	11
	Een pas die drie jaar geldig is	31
	Een pas die vijf jaar geldig is	58
De spelerspas is nu vijf jaar geldig. Wat geniet uw voorkeur? (senioren)	Een pas die vijf jaar geldig is	45
	Een pas die tien jaar geldig is	49
	Anders, nl...	6

Op dit moment zijn er voor E- en F-pupillen geen spelerspassen. Aan scheidsrechters is gevraagd of dit voor deze groepen wel wenselijk zou zijn. In totaal geeft slechts één op de vijf scheidsrechters aan dat dit een waardevolle aanvulling zou zijn (figuur 4.8). Niet alle secretarissen uit verschillende regio's denken daar hetzelfde over. Zo is 27 procent van de secretarissen uit West II van mening dat dit waardevol zou zijn, terwijl in de regio's Noord en Zuid I respectievelijk 15 en 16 procent van hen aangeeft dat ze hierin een meerwaarde zien.

Figuur 4.8. Wenselijkheid spelerspassen voor E- en F-pupillen volgens secretarissen

Ook de aanvoerders en leiders geven aan soms problemen te ervaren rond het gebruik van de spelerspas. De meest voorkomende problemen waren de afwezigheid van de passen doordat deze bij een ander team lagen (28%) en de slechte controle van de passen door de scheidsrechter (26%). Dit laatste was voornamelijk het geval bij wedstrijden die gespeeld werden in de B-

categorie. Bij wedstrijden in de A-categorie waren relatief minder problemen (48%) in vergelijking met wedstrijden in de B-categorie (42%).

Tabel 4.9. Welke problemen heeft u als aanvoerder/leider ervaren in het afgelopen seizoen (2008/2009) ten aanzien van het gebruik van de spelerspas?

	% ja
	n=1 598
De spelers hadden hun spelerspas bij een ander team liggen	28
Slechte controle van de spelerspassen door de scheidsrechter	26
Spelers waren hun spelerspas vergeten	7
De scheidsrechters zijn weinig flexibel als een speler zijn/haar pas niet bij zich heeft	7
Tijdgebrek: het lukt me niet om de passen op tijd aan de scheidsrechter te overhandigen	7
De procedures ten aanzien van het gebruik van de spelerspas zijn me niet duidelijk	4
Slechte samenwerking met de scheidsrechters	2
De spelers willen niet meewerken	1
Anders	11
Er waren geen problemen, alles ging geheel naar wens	45

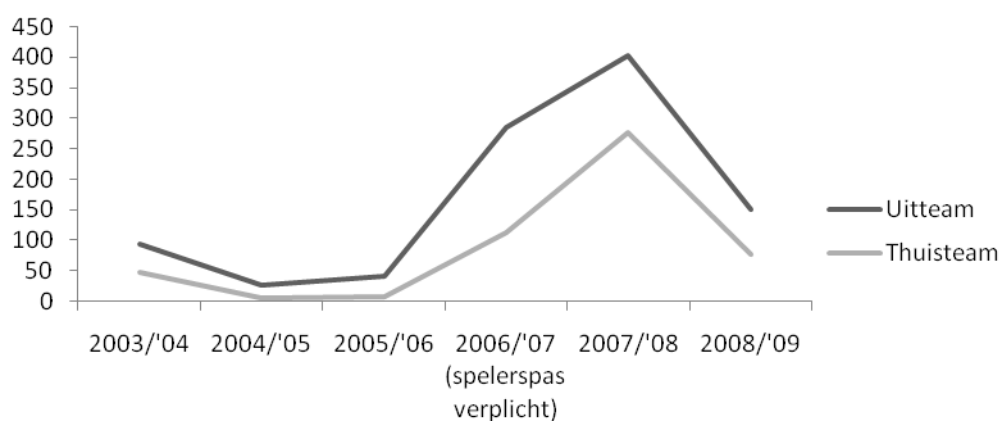
5. Gegevens van de KNVB

In dit hoofdstuk worden de gegevens van de KNVB en van de tuchtafdelingen van de zes districten beschreven. De gegevens van de KNVB omtrent onder andere molestaties, gele en rode kaarten en overschrijvingen naar andere clubs staan centraal. Tevens komen de gegevens van de tuchtafdelingen inzake het functioneren van de spelerspas aan de orde middels de onderwerpen; spelerspas in de praktijk, effecten en verbetermogelijkheden van de spelerspas.

5.1 Kerncijfers KNVB

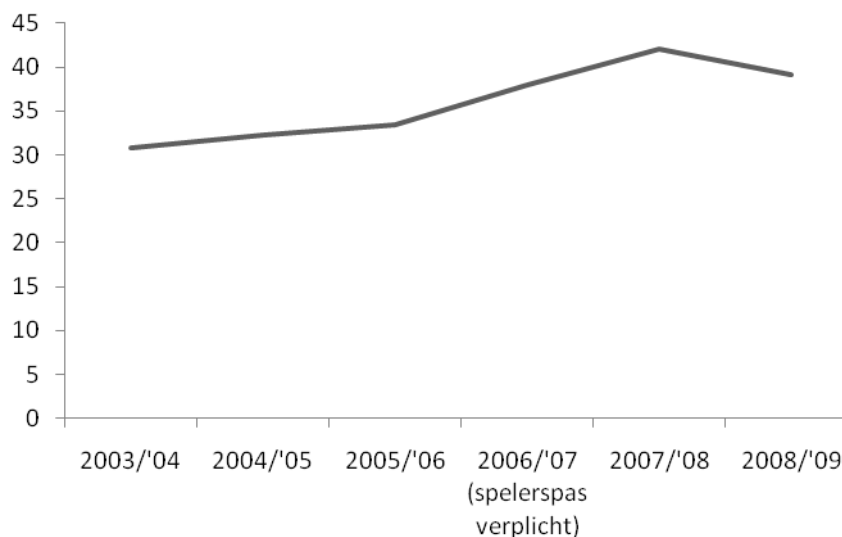
In figuur 5.1 valt af te lezen dat er sinds de invoering van de spelerspas twee jaar op rij een sterke toename te zien was van het aantal keren dat een wedstrijd geen doorgang kon vinden wegens het ontbreken van de spelerspassen van het uit- of thuisteam. In het jaar daarna is dit sterk teruggelopen. Het aantal keren dat het bezoekende team niet in het bezit is van spelerspassen was in het eerste jaar tweemaal hoger dan het aantal keren dat het thuisspelende team met dit probleem kampte. Sinds dat jaar blijft het geval dat uitspelende teams vaker geen spelerspassen kunnen tonen dan thuisspelende teams. Dit heeft mogelijk te maken met de bewaarplaats van de spelerspassen.

Figuur 5.1. Afwezigheid spelerspassen bij aanvang wedstrijd (absoluut aantal).

Bron: KNVB, 2010 (bewerking Mulier Instituut)

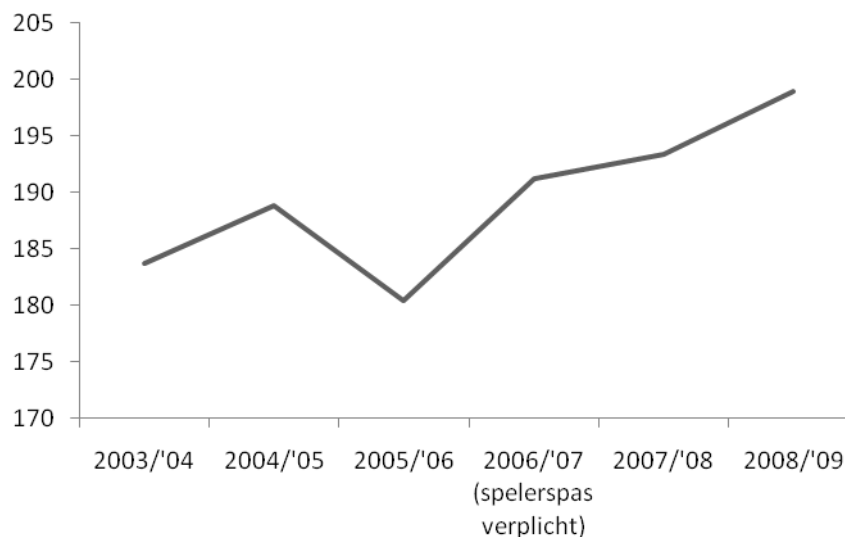
Met de invoering van de spelerspas gingen ook het aantal overschrijvingen omhoog (figuur 5.2). Na twee jaar van bovenmatige stijging, is er in het meest recente seizoen een daling te zien. De suggestie dat dit door de invoer van de spelerspas is gekomen, wordt ondersteund door de ervaring van regio West-2 waar het percentage overschrijvingen in het jaar na invoering 23 procent hoger lag dan in het voorgaande jaar.

Figuur 5.2. Aantal overschrijvingen bij KNVB (x 1000)

Bron: KNVB, 2010 (bewerking Mulier Instituut)

De ervaring van de KNVB leert dat er veel spelers zijn die bij een vereniging voetballen, terwijl zij nog lid zijn van een andere vereniging en als zodanig staan geregistreerd bij de KNVB. Op het moment dat de vereniging waarbij men voetbalt een spelerspas bij de KNVB aanvraagt voor de betreffende speler, antwoordt de KNVB dat deze speler lid is van een andere vereniging en dus niet speelgerechtigd is. De betreffende speler kan dit alleen oplossen door zich over te laten schrijven van de vereniging, waar men volgens de KNVB lid is, naar de vereniging waar men voetbalt. De spelerspas heeft dus een opschonend effect op de ledenbestanden. Deze opschoning heeft voor het grootste deel plaatsgevonden in het eerste jaar na invoering van de spelerspas (tabel 38).

Wanneer gekeken wordt naar het aantal gele kaarten per seizoen, dan valt op dat dit aantal in het eerste seizoen van de landelijke spelerspas een sterke toename bevat ten opzichte van het jaar ervoor. Dit verdient de aantekening dat op basis van deze cijfers niet duidelijk is of het seizoen 2005/'06 mogelijk een trendbreuk was met de voorgaande jaren, of dat dit in het seizoen 2004/'05 het geval was. Daarnaast dient opgemerkt te worden dat figuur 5.3 het aantal gele kaarten weergeeft dat bij de bond binnenkomt. Het is dus niet met zekerheid te zeggen of de gele kaarten vaker gegeven worden sinds de invoering van de spelerspas, of dat deze vaker de KNVB bereiken sinds de invoering van de pas.

Figuur 5.3. Aantal gele kaarten per jaar. (x 1000)

Bron: KNVB, 2010 (bewerking Mulier Instituut)

In bijlage 4 is het volledige overzicht van de tuchtvergelijkingen voor de seizoenen 2003/'04 tot 2008/'09 terug te lezen.

5.2 Bevindingen van de tuchtcommissies

De tuchtcommissies van de zes districten (Noord, Oost, West I, West II, Zuid I, Zuid II) zijn bevraagd ten aanzien van het gebruik van de spelerspas. De gehanteerde topiclijst is te vinden in bijlage 5. Vijf van de zes tuchtafdelingen hebben een positieve houding ten aanzien van het functioneren van de spelerspas in het algemeen, één tuchtafdeling is neutraal. In de tekst onder het kopje “Effecten van de spelerspas” wordt ingegaan op de achtergronden van deze positieve houding.

5.2.1 Spelerspas in de praktijk volgens tuchtcommissie

De tuchtafdeling stelt een aantal knelpunten wat betreft het functioneren van de spelerspas in de praktijk aan de orde. Er wordt opgemerkt dat de controle van de spelerspassen door scheidsrechters onvoldoende plaatsvindt (vooral in de lagere klassen) of te wensen over laat, waardoor er soms misbruik van gemaakt wordt. Er wordt vaak alleen gekeken of de naam van de speler met de spelerspas klopt. De visuele controle wordt door scheidsrechters onvoldoende gedaan, aldus een tuchtafdeling. Een andere tuchtafdeling geeft aan dat er alleen visuele controle plaatsvindt en veelal geen fysieke controle. Consequente handhaving wordt niet door iedereen gewaardeerd. Het te bureaucratisch zijn en het geen begrip hebben voor de situatie zijn veelvoorkomende verwijten van de betrokkenen ten aanzien van de uitvoerder van de controle; in veel gevallen de scheidsrechter.

Met betrekking tot de foto's worden er vanuit de tuchtafdelingen ook verscheidene zaken aangestipt. De foto op de spelerspas is vaak gedateerd (zeker bij jeugdspelers) en elke foto wordt geaccepteerd.

De verantwoordelijkheid voor de spelerspas is vaak niet duidelijk, zo wordt door een tuchtafdeling aangegeven. Verenigingen houden de passen in bezit, omdat ze deze gebruiken voor het innen van contributie bij overschrijving. De speler is zelf verantwoordelijk. Ook het feit dat het verlenen van overschrijvingen vertraging oplevert, omdat de spelerspas niet altijd direct wordt meegestuurd, vormt een aandachtspunt.

Naast de praktische bezwaren en onduidelijkheden heeft men ook kritiek op de strafmaat die gepaard gaat met het overtreden van de procedures rond de spelerspas. Zo wordt genoemd dat de strafmaat te hoog is voor spelers en clubscheidsrechters en dat scheidsrechters, verenigingsbestuurders, ouders of andere personen die af en toe een wedstrijd fluiten. Zij zijn namelijk niet altijd voldoende op de hoogte van de reglementen, het doel en de consequenties van de pas. Een ander punt verdient tevens de aandacht. Er staan mensen met meerdere relatiecodes (en dus spelerspassen) in het systeem, omdat het eenvoudig is om een speler onder een andere naam/ geboortedatum/ geslacht etc. aan te melden.

5.2.2 Effecten van de spelerspas volgens tuchtcommissie

De tuchtafdelingen brengen een aantal positieve effecten van het gebruik van de spelerspas naar voren. Het aantal ongerechtigde spelers (zowel bij de junioren als bij de senioren) is, volgens vier tuchtafdelingen, door het gebruik van de spelerspas afgenomen. Spelers zijn voor, tijdens en na wedstrijden beter en gemakkelijker te identificeren. De druk komt wel meer bij de scheidsrechter te liggen, hetgeen irritatie voorafgaand aan de wedstrijd kan veroorzaken. Het feit dat er minder spelers zijn die onterecht voor twee verenigingen spelen, wordt tevens genoemd. Het gebruik van de spelerspas heeft een zuiverend effect op de ledenadministratie, aldus een tuchtafdeling. Het zorgt voor een schoner ledenbestand bij verenigingen.

Wat betreft het aantal molestaties, vechtpartijen en fysieke overtredingen in en rondom het speelveld, wordt over het algemeen opgemerkt dat het verband tussen deze zaken en het gebruik van de spelerspas niet gezien wordt en niet aantoonbaar is. Er wordt tevens aangegeven dat de spelerspas geen afschrikkende rol speelt en dat de spelerspas het genoemde aantal niet verlaagt.

Dat de discussie over leeftijden bij jeugdwedstrijden als effect van de spelerspas is afgenomen, wordt wel beaamd. Bij twijfel is een blik op de spelerspas voldoende, aangezien de geboortedatum op de pas vermeld is. Er gaat een preventieve werking van de pas uit. Wel wordt opgemerkt dat scheidsrechters op dit gebied niet adequaat optreden. Tevens is aangegeven dat de passen bij jeugdwedstrijden niet of nauwelijks gecontroleerd worden, waardoor vaak achteraf discussies en aangiftes bij de tuchtcommissie plaatsvinden.

Over het algemeen zijn de tuchtafdelingen verdeeld over de toename van het aantal keren dat de ware identiteit van een speler vastgesteld kon worden bij de behandeling van een tuchtzaak. Enerzijds wordt aan de hand van de spelerspas de persoon die de overtreding heeft begaan, op het wedstrijdformulier vermeld. De foto op de spelerspas kan worden opgevraagd en de scheidsrechter voert op het veld al een filtering uit. De identificatie van boosdoeners wordt daardoor gemakkelijker. Anderzijds komt naar voren dat de spelerspas hierop geen invloed heeft en dat de toename van het aantal keren dat de ware identiteit van spelers kon worden vastgesteld bij de behandeling van een tuchtzaak nauwelijks is toegenomen. Ook wordt door een enkele tuchtafdeling aangegeven dat, indien een vereniging de identiteit niet prijs wil geven,

het ook niet lukt via de spelerspas. Deze afdeling vindt dat het stilzetten van teams dan wel werkt.

Ook het door een afdeling genoemde punt dat het aantal niet gespeelde wedstrijden hoger wordt wegens ontbreken van de spelerspas verdient de aandacht. De administratieve 'rompslomp' is met het gebruik van de spelerspas toegenomen voor de medewerkers van de KNVB en voor de verenigingen. Te denken valt aan de werkzaamheden die komen kijken bij verlies of diefstal van de pas. Dit komt overeen met de resultaten die bij de secretarissen naar voren komen op dit gebied.

5.2.3 Verbetermogelijkheden spelerspas volgens tuchtcommissie

Er is niet alleen kritiek. Ook worden mogelijke verbeteringen van (procedures rond) de spelerspas aangedragen. De scheidsrechters kunnen meer/ beter gewezen worden op de controle die zij officieel uit moeten voeren en kunnen beter geïnstrueerd worden. Het goed functioneren van de spelerspas valt of staat met de controle door de scheidsrechters. Als tip wordt meegegeven dat het wellicht goed is om vanuit de KNVB een flyer uit te geven waarop kort, bondig en duidelijk de controleregels uiteengezet worden.

Wat betreft de speelgerechtigdheid wordt door twee tuchtafdelingen aangegeven dat visuele controle voor aanvang van de wedstrijd verplicht gesteld zou moeten worden. Ook de invoering van het digitale wedstrijdformulier zal, naast het gebruik van de spelerspas, een nog betere controle geven ten aanzien van de speelgerechtigdheid. Ook geeft een tuchtafdeling aan dat een vereniging zwaarder gestraft zou moeten worden bij bewust misbruik van de spelerspas. Een andere tuchtafdeling geeft aan dat het goed zou zijn als de straffen van overtredingen met betrekking tot de spelerspas opnieuw zouden worden bezien. De straffen moeten in overeenstemming worden gebracht met de zwaarte van de overtredingen ten opzichte van andere sancties.

De foto op de spelerspas zou sneller vervangen kunnen worden, zodat deze actueler blijft. De mogelijkheid om tussentijds de foto te vernieuwen zou dus goed zijn. Tevens wordt aangeraden de A- of B-categorie en de speeldag aan te geven op de spelerspas. De gegevens op de spelerspas zouden groter afgedrukt kunnen worden, met name de pasfoto en de relatiecode. Het minder gemakkelijk een nieuwe pas aan kunnen vragen, bij bijvoorbeeld vermissing of diefstal, wordt tevens genoemd. Ook wordt aangegeven dat het aanbrengen van een code of chip op de pas goed zou zijn, om de geldigheid te blokkeren bij bijvoorbeeld uitsluitingen, schorsingen of na vervanging van de pas.

Wisselers vormen een aandachtspunt. Het zou volgens een tuchtafdeling goed zijn op te nemen in een handleiding dat een wisselers (zeker in de A-categorie) zich altijd bij de scheidsrechter moet melden wanneer hij het veld in komt. Hij kan dan de pas aan de scheidsrechter overhandigen, die vervolgens op basis van de gegevens direct een controle kan uitvoeren.

Een tweetal tuchtafdelingen geeft aan dat invoering van de spelerspas voor de E- en de F-pupillen goed zou zijn, ondanks het ontbreken van wedstrijdformulieren voor deze groepen. Verenigingen vragen hier om. Het gaat de clubs om de preventieve werking en de controlemogelijkheden die het gebruik van de spelerspas met zich mee brengen.

6. Conclusies en aanbevelingen

Het vaststellen van de juiste identiteit van spelers is voor de KNVB een belangrijke voorwaarde voor het spelen van wedstrijden. Om de identiteit van de spelers op het wedstrijdformulier beter controleerbaar te maken, is de bond in het seizoen 2006/'07 overgegaan tot het landelijk invoeren van een persoonsgebonden spelerspas. De spelerspas is eerst als pilot ingevoerd in district West-II in 2002/'03. Na evaluatie van de pilot (in 2003/'04 en 2004/'05) is besloten de spelerspas landelijk in te voeren.

De landelijke invoering van de spelerspas is geëvalueerd door middel van een vragenlijstonderzoek onder scheidsrechters, verenigingssecretarissen en aanvoerders/leiders. Over het algemeen was de respons voldoende (42%) om een beeld van de situatie te kunnen schetsen. Alleen de aanvoerders/leiders blijven wat achter (21%), maar gezien de wijze van benaderen is dit een hele acceptabele score. Het responspercentage van de bondsscheidsrechters ligt aanzienlijk hoger (79%) dan de respons van de clubscheidsrechters (31%).

Het primaire doel van de spelerspas is de identiteit van spelers op het wedstrijdformulier te controleren. Daarnaast hoopt de bond dat het landelijk invoeren van de pas ook zal bijdragen aan onder meer het terugdringen van molestaties, het verhogen van de pakkans bij malversaties en het eerlijker maken van de competitie.

Draagvlak voor spelerspas als controlemiddel is groot, gebruik gaat gepaard met praktische bezwaren

Het draagvlak voor de pas als controlemiddel is groot. Hoewel twee derde van de veldscheidsrechters de pas ziet als een goed controlemiddel, zijn zij de minst positieve groep. De aanvoerders en leiders van zaalteams zijn het meest positief. Ruim vier op de vijf ziet de spelerspas als een goed controlemiddel. Dit komt overeen met de bevindingen uit het eerdere evaluatieonderzoek van de spelerspas in district West-II.

Het draagvlak voor de procedures en regels waaronder de spelerspassen gecontroleerd worden mag groot genoemd worden. Ruim 90 procent van de scheidsrechters geeft aan het eens te zijn met het principe "geen pas = niet spelen". Hoewel er weinig fundamentele bezwaren zijn, zijn er wel degelijk aspecten die minder worden nageleefd. Slechts de helft van alle scheidsrechters controleert in het bijzijn van de aanvoerders of leiders van beide teams de passen. Ook het bezorgen van de passen een kwartier voor aanvang van de wedstrijd bij de scheidsrechter is volgens bijna driekwart van de zaalscheidsrechters geen zekerheid.

Scheidsrechters houden zich over het algemeen goed aan de procedures van de KNVB. Het zijn vooral de bondsscheidsrechters die zich goed aan deze procedures houden. Dat 97 procent van alle bondsscheidsrechters vrijwel altijd alle passen controleert is een mooi cijfer. Er is echter nog ruimte voor verbetering, gezien het feit dat de KNVB op honderd procent controle inzet. Zaal scheidsrechters, zowel van bond als club, houden zich over het algemeen minder aan deze procedure dan scheidsrechters van het veldvoetbal. Het niet op tijd aangeleverd krijgen van de spelerspassen zorgt voor relatief veel problemen bij het zaalvoetbal.

Scheidsrechters ondervinden ook weinig problemen bij het uitvoeren van de procedures rond de spelerspas. Zo geeft een groot gedeelte aan prima samen te werken met de spelers, wordt er

weinig ongemak ervaren, bij met name de bondsscheidsrechters, wanneer de passen gecontroleerd worden en blijft misbruik volgens hen beperkt. Uit de gegevens van de KNVB blijkt dat op dit moment ongeveer 97 procent van de spelende leden die bij de verenigingen staan ingeschreven in het bezit is van een pas. Dit is hoger dan de afgelopen jaren en naar alle waarschijnlijkheid ook het maximaal haalbare. De oorzaak hiervan ligt in de achterblijvende administratie van de verenigingen.

Aanvoerders en leiders geven aan dat de passen in zeer veel gevallen op tijd worden gecontroleerd. De controle van de passen vindt in ongeveer de helft van de gevallen plaats in de aanwezigheid van de aanvoerders of leiders van beide teams. Bij bondsscheidsrechters is dit vaker het geval dan bij clubscheidsrechters.

Aanbeveling 1: Weinigen hoeven nog overtuigd te worden van het idee van de pas als controlemiddel. Meer aandacht zou moeten uitgaan naar het stimuleren van met name clubscheidsrechters om de procedures ten aanzien van de controle van de spelerspas te blijven volgen.

Pas beïnvloedt 'de wedstrijd' niet

Minder dan één op de tien betrokkenen geeft aan dat molestaties, vechtpartijen en andere zware (fysieke) overtredingen worden teruggedrongen als gevolg van de invoering van de spelerspas. Ook verbaal geweld is nauwelijks teruggedrongen als gevolg van de spelerspas. Zwaarscheidsrechters zagen iets vaker dan hun vakgenoten op het veld dat (fysiek) geweld en molestaties, als ook verbaal geweld, afnemen.

Aanvoerder/leiders gaven aan dat de spelers zich door de pas niet beter beschermd voelen tegen zware overtredingen in het veld (7%) en dat in weinig gevallen de relatie met de scheidsrechter in de wedstrijd is verbeterd. Wel geeft ruim de helft van de aanvoerders en leiders aan dat de competitie eerlijker geworden is als gevolg van de invoering van de spelerspas. Hiermee wijken de bevindingen niet af van het eerdere evaluatieonderzoek van de spelerspas in regio West-II. Ook uit de KNVB-cijfers omtrent tuchtzaken blijkt dat het aantal molestaties niet noemenswaardig is afgenomen sinds de invoering van de spelerspas. Ook het aantal gele en rode kaarten is sindsdien niet afgenomen. Daarentegen draagt de pas wel bij aan een zorgvuldige afwikkeling van de procedure rond de gegeven kaarten.

Spelerspas voorwaarde voor eerlijke competitie

Ongeveer de helft van alle scheidsrechters, aanvoerders/leiders en secretarissen geeft aan dat het aantal niet-gerechtigde spelers in het veld is afgenomen als gevolg van de spelerspas. Wanneer onder het opstellen van uitsluitend speelgerechtigde spelers een eerlijkere competitie verstaan wordt, dan kan men ook op basis van cijfers van de KNVB spreken van een eerlijkere competitie. Het jaar dat de spelerspas ingevoerd werd had een grote toename van het aantal overschrijvingen tot gevolg. De invoering van de pas lijkt dus een opschonend effect gehad te hebben.

Scheidsrechters krijgen zelden een aanvraag tot het uitvoeren van een fotocontrole. Wanneer dit verzoek wel werd ingediend, dan werd deze ook in vrijwel alle gevallen uitgevoerd. Ook wordt in zeer weinig gevallen op eigen initiatief een dergelijke controle uitgevoerd door een scheidsrechter. In de zaal ligt dit percentage hoger dan op het veld (resp. 4% om 27% onder

bondsscheidsrechters). Slechts een zeer klein gedeelte van alle respondenten is tegen enige vorm van fotocontrole. Daarmee lijkt de mogelijkheid tot fotocontrole vooral een preventieve kracht te hebben.

Eén op de tien scheidsrechters geeft aan dat overtredingen met betrekking tot het gebruik van de spelerspas vaak voorkomen. Zalscheidsrechters geven vaker dan veldscheidsrechters aan dat dit plaatsvindt. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door het probleem dat deze scheidsrechters ondervinden met betrekking tot het ontvangen van de spelerspassen een kwartier voor aanvang van de wedstrijd. Dit lukt vooral in de zaal niet altijd.

De overtredingen die plaatsvinden volgens aanvoerders/leiders, secretarissen en scheidsrechters zijn in vrijwel alle gevallen geen poging tot ‘vals spel’. Het zijn vaak noodgrepen om een wedstrijd toch doorgang te kunnen laten vinden. Hierbij valt te denken aan spelers die incidenteel invallen of spelers die hun pas bij een ander elftal hebben liggen en zodoende, vaak op lager niveau, geen geldige pas kunnen tonen.

Investerings de moeite waard, verbeterpunten maken het gebruik van de spelerspas sterker

Naast het grote draagvlak dat er voor de spelerspas is en de ervaren verbeterde controlemogelijkheden, wordt ook een aantal verbetermogelijkheden en aanvullingen aangedragen. Deze suggesties zijn voornamelijk geformuleerd door betrokkenen die de pas wel zien zitten, maar ruimte voor verbetering zien in de procedures of eigenschappen van de pas.

Eén van de suggesties voor het verbeteren van de huidige spelerspas, is de wens voor een recentere en duidelijkere (grotere) foto. Overige, minder breed gedragen, suggesties zijn het toevoegen van het adres van de speler, controle laten uitvoeren door aanvoerders/leiders en het volledig digitaliseren van de spelerspas. Ongeveer de helft van de secretarissen geeft aan dat de geldigheidsduur van de pas aangepast dient te worden. Voor jeugdleden betekent dit doorgaans een kortere geldigheidsduur en voor de senioren wordt voornamelijk een langer geldige pas als wenselijk geacht. Slechts een minimaal aandeel (3%) van alle respondenten suggereert afschaffing van de spelerspas als ‘verbeterpunt’.

Naast verbeterpunten zijn er ook suggesties voor aanvullingen. Eén op de vijf secretarissen geeft aan dat een spelerspas voor F- en E-pupillen wenselijk zou zijn. De helft van de secretarissen ontvangt het liefst één keer per maand een overzicht van informatie over de spelerspas (betreffende de eigen leden). Er is ook een grote groep die deze informatie graag ontvangt via Sportlink (30%). Als verdere aanvulling zou op verschillende punten extra voorlichting gegeven kunnen worden aan zowel scheidsrechters als secretarissen rondom de procedures en regels van de spelerspas.

Aanbeveling 2: Op dit moment gaat veel informatie over de leden van de vereniging via Sportlink Club. Het verdient de aandacht om te kijken of de gegevens rond de status van de spelerspas van spelers binnen de eigen vereniging ook via dit kanaal verstrekt kunnen worden.

Voor een kleine groep betrokkenen is het plezier van het voetballen afgenomen door de spelerspas. Sommige scheidsrechters vinden het minder leuk om scheidsrechter te zijn als gevolg van de invoering van de spelerspas (4%), aanvoerders en leiders geven aan dat het

minder aantrekkelijk geworden is om aanvoerder of leider te zijn (8%) en secretarissen hebben er veel extra administratief werk aan (87%). Groepen die minder waarde hechten aan deze controle leven de procedures rond het gebruik van de spelerspas ook minder goed na. Hierbij valt te denken aan teams die uitkomen in de B-categorie en clubscheidsrechters of mensen die “een keertje fluiten”.

Aanbeveling 3: Denk na over de uniformiteit van de pas voor alle niveaus. Niet iedereen ziet op zijn of haar niveau het nut in van de controle. Zij die dat wel doen geven over het algemeen vaker aan zich aan de opgestelde procedures te houden. Incidentele controles op B-niveau door de bond zouden hiervoor een oplossing kunnen zijn, omdat clubscheidsrechters minder hebben met de controle dan bondscheidsrechters.

Aanbeveling 4: Investeer in de handzaamheid van de spelerspas die het gebruiksgemak ten goede komt, zodat de drempel voor de gebruikers zo laag mogelijk blijft. In de toekomst valt te denken aan het aanpassen van de geldigheidstermijn of een digitale spelerspas. Daarnaast is het wellicht een mogelijkheid om de tijdelijke spelerspas digitaal aan te leveren zodat deze op kortere termijn te gebruiken is.

Slotconclusie: spelerspas voldoet goed als controlemiddel

Op basis van dit onderzoek kan gesteld worden dat de spelerspas wel degelijk bijdraagt aan het primaire doel van de pas: het verbeteren van de controlemogelijkheid van de identiteit van de spelers op het veld. Niet iedereen is in dezelfde mate voorstander van de spelerspas, maar deze groep is, in de overweging om door te gaan met de spelerspas, verwaarloosbaar te noemen. Wel is het raadzaam om te blijven kijken naar de mogelijke verbeterpunten die door de diverse gebruikers aangedragen worden omtrent het gebruiksgemak. Op deze wijze kan de spelerspas mogelijk nog beter functioneren en hiermee mogelijk ook een grotere bijdrage leveren aan de secundaire doelstellingen die nu nog in mindere mate behaald worden.

Bijlage 1. Uitgangspunten spelerspas

Uitgangspunten spelerspas

2.1 Verbeteren controle

De spelerspas is ingevoerd met als doel de controlemogelijkheden te verbeteren. Uitgangspunten van de pas zijn dan ook:

Primair:

- Het verbeteren van de mogelijkheden tot het vaststellen van de juiste identiteit van spelers. Hiermee kan de controle op speelgerechtigdheid van spelers bij bindende wedstrijden verbeterd worden.
- Het verbeteren van de mogelijkheden tot het vaststellen van de juiste identiteit van spelers die zich voor, tijdens of na wedstrijden schuldig gemaakt hebben aan molestaties of andere wanordelijkheden.

Secundair:

De invoering van de spelerspas dient een belangrijke bijdrage te leveren aan:

- het herstel of handhaven van waarden en normen in de voetbalsport;
- het leveren van een positieve bijdrage aan de 'fair play' gedachte;
- het optimaliseren van het imago van het amateurvoetbal en het verbeteren van de kwaliteit van de competities;
- het nemen van zo nodig aanvullende tuchtrechtelijke maatregelen, teneinde de pakkans bij malversaties te vergroten. De vervuiler moet worden gepakt;
- het bevorderen van lik-op-stuk-beleid;
- het verbeteren van de kwaliteit van de competities en het optimaliseren van het imago van het amateurvoetbal;
- het nemen van maatregelen, waardoor de functie van scheidsrechter en clubscheidsrechter extra aandacht krijgt (werving en behoud).

2.2 'Geen pas = niet spelen'

Teneinde bovenstaande punten te bewerkstelligen, is gekozen voor het principe:

'Geen pas = niet spelen'. Dit betekent dat een lid niet speelgerechtigd is als hij zijn spelerspas niet kan laten zien. Deze persoon mag hierdoor niet deelnemen aan de betreffende wedstrijd.

Bijlage 2. Responsoverzicht scheidsrechters

Scheidsrechters, regio/functie	Aangeschreven	Retour ontvangen	% gestarte respondenten
Noord			
Club	408	126	31
Bond	229	183	80
Oost			
Club	671	200	30
Bond	401	309	77
West1			
Club	669	199	30
Bond	380	298	78
West2			
Club	510	152	30
Bond	289	226	78
Zuid1			
Club	513	172	34
Bond	290	242	83
Zuid2			
Club	406	147	36
Bond	230	177	77
Landelijk			
Club	3177	996	31
Bond	1819	1435	79
Totaal	4996	2431	49

Bijlage 3. Pasbezit per district

District	Totaal n	Gescand n	Ontbrekend n	Gescand %	Ontbrekend %
Noord	72.793	70.739	2.054	97	3
Oost	128.743	124.945	3.798	97	3
West I	138.437	134.740	3.697	97	3
West II	114.200	110.825	3.375	97	3
Zuid I	93.006	90.594	2.412	97	3
Zuid II	71.085	68.031	3.054	96	4
Totaal	618.264	599.874	18.390	97	3

Bijlage 4. Vergelijking tuchtzaken

Tuchtzaken KNVB seizoenen 2003/'04 tot 2008/'09

	2003/'04	2004/'05	2005/'06	2006/'07 (spelerspas verplicht)	2007/'08	2008/'09
Molestaties	275	205	215	216	210	228
Gele kaarten	183.677	188.807	180.445	191.257	193.414	198.929
Rode kaarten	18.207	18.625	16.638	19.762	19.291	19.030
Verenigingsstraffen	772	1068	1418	1431	1782	1826
Niet opkomen thuis	992	806	680	936	973	884
Niet opkomen bezoekers	4.327	4.026	3.968	4.588	5.206	4.366
Gestaakt onvoldoende spelers thuis	6	14	16	13	13	8
Gestaakt onvoldoende spelers bezoekers	25	63	24	48	44	41
Niet spelen door schuld (geen scheids.)	12	7	13	25	17	17
Staken door wanordelijkheden thuis	716	710	686	1.351	1.300	1.156
Staken door wanordelijkheden bezoekers	1.602	1.677	1.269	1.808	1.812	1.662
Ongerechtigd spelen thuis	176	150	171	146	107	110
Ongerechtigd spelen bezoekers	167	215	209	181	135	120
Geen spelerspassen thuis	47	5	8	112	277	77
Geen spelerspassen uit	94	26	41	284	402	151
Overschrijvingen	30.787	32.227	33.438	37.990	42.115	39.108

Bron: KNVB, 2010

Bijlage 5. Topiclijst tuchtcommissie

ALGEMEEN

Tot welk district behoort uw tuchtafdeling?

- Noord
- Oost
- West I
- West II
- Zuid I
- Zuid II

SPELERSPAS IN DE PRAKTIJK, ALGEMEEN

Wat is uw houding ten aanzien van het functioneren van de spelerspas in het algemeen?

- Zeer positief
- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Zeer negatief

Kunt u een toelichting geven op uw antwoord middels onderstaande vragen?

Welke (positieve en negatieve) effecten hebben het gebruik van de spelerspas volgens u opgeleverd?

Bent u binnen de tuchtafdeling tegen knelpunten/problemen aangelopen? Zijn er dingen opgevallen m.b.t. het functioneren en het gebruik van de spelerspas?

SPELERSPAS IN DE PRAKTIJK, SPECIFIEK

Is volgens u het aantal niet-gerechtigde spelers in het (speel)veld als effect van de spelerspas afgenomen?

- Ja
- Nee

Kunt u een toelichting geven op uw antwoord?

Is volgens u het aantal molestaties en vechtpartijen in en rondom het (speel)veld als effect van de spelerspas afgenomen?

- Ja
- Nee

Kunt u een toelichting geven op uw antwoord?

Is volgens u het aantal zware (fysieke) overtredingen in het (speel)veld als effect van de spelerspas afgenomen?

- Ja
- Nee

Kunt u een toelichting geven op uw antwoord?

Is volgens u de discussie over leeftijden bij jeugdwedstrijden als effect van de spelerspas afgenomen?

- Ja
- Nee

Kunt u een toelichting geven op uw antwoord?

Gelet op de ervaringen binnen uw tuchtafdeling, is volgens u als effect van de spelerspas dan sprake van een toename van het aantal keren dat de ware identiteit van een speler vastgesteld kon worden bij behandeling van een tuchtzaak?

- Ja
- Nee

Kunt u een toelichting geven op uw antwoord?

VERBETERMOGELIJKHEDEN VAN DE SPELERSPAS

Heeft u nog verbeterpunten of suggesties ten aanzien van de spelerspas?

Heeft u nog andere opmerkingen over het gebruik en het functioneren van de spelerspas?

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!